

Генеральному прокурору України
ВАСИЛЬСВУ Г. А.,
Адміністрації Президента України,
Верховній Раді України,
Кабінету Міністрів України,
Міністерству культури та мистецтв України,
Міністерству юстиції України,
засобам масової інформації

ЗАЯВА РАДИ КИЇВСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НСПУ

Як засвідчує розвиток подій, усупереч сподіванням на перемогу здорового глузду, грубий фарс, організований кілька місяців тому довкола Національної Спілки письменників України, і понині дістає своє продовження. Викликає найбільше занепокоєння те, що в безчесну гру, пов'язану з наведенням "порядку" в письменницькій організації, втягнуті судові органи. Вражає грубе спотворення дійсних фактів у рішенні Святошинського районного суду м. Києва від 11 грудня 2003 року, яке утврджує "законність" так званих "загальних зборів НСПУ" від 29 жовтня 2003 року та обрання на них нового керівництва НСПУ на чолі з Н. Околітенко.

Цинічність і блюзнірство "факту" "законності" виразноється вже тим, що насправді в цих "загальних зборах" брало участь не більше вісімдесяти членів НСПУ з загальної кількості понад 1700 в Україні, до того ж, більшість із них ніким не була ані делегована, ані уповноважена на ці "збори". В залі санаторію "Пуща-Озерна", розрахованому на 340 місць, були поряд із тими 80 письменниками, про яких уже згадувалось, і молоді літератори, які не є членами НСПУ й не можуть вирішувати її подальшої долі, і представники обласних держадміністрацій та управлінь культури, які привозили для участі в зборах людей із регіонів. Вони ж і голосували, не маючи на те ніяких прав. Не було ні мандатів для голосування, ні точного підрахунку голосів, ні повноважень представляти Київську організацію НСПУ та обласні письменницькі осередки. То про яку легітимність цих зборів, potwierджених також Київським міським апеляційним судом 19 лютого ц. р., може йти мова? Щобільше, переважна частина тих, кого за найактивнішої участі владних структур було зведено на ті "збори", опинилася там внаслідок обману щодо істинної їх мети, про що секретаріат НСПУ офіційно повідомили близько п'ятдесяти письменників, зокрема, Микола Руденко, Богдан Горинь, Василь Марсюк, Микола Карлицький, Олександр Завгородній, Віктор Савченко та багато інших.

Частина зазначених осіб підтвердила факт введення їх в оману й у періодичній пресі (див. "Літературну Україну", 6, 27 листопада 2003; "Слово Просвіти", 19, 26 листопада 2003; бюлетень НСПУ "Спілка", 2003, №№ 1—3 тощо).

Рада КО НСПУ заявляє: ніякі "ГКЧП", інспіровані в письменницькому середовищі, не порушують єдності українських літераторів, що ставляться до мізерної групи "заколотників" — виконавців організованого певними владними структурами брудного сценарію — хіба що з почуттям огиди і зневаги.

Київські письменники, лави яких нараховують понад 600 членів НСПУ, ніколи не розмінюють чесність на безчесність, принциповість у відстоюванні засад правди на безпринципність; громадянськість і патріотичність позиції на пристосуванство, кон'юнктуризм.

Розцінюємо те, що діється довкола НСПУ, як цинічний та безцеремонний наступ на свободу слова, на демократичні принципи творчої спілки.

Заявляємо: "обране" владою "нове керівництво НСПУ", яке своїми антистатутними діями само поставило себе поза Спілкою письменників, ніколи не може бути визнане київськими письменниками.

Рада КО НСПУ вимагає:

— Влодо, негайно припини брутальне втручання у діяльність НСПУ!

— Влодо, не перешкоджай конструктивній та потрібній для суспільства діяльності письменницької організації!

— Руки геть від Будинку літераторів, як і від іншого нерухомого майна НСПУ, навести належний лад у якому письменники здатні власними силами!

Закликаємо всіх членів КО НСПУ ще тісніше зімкнути письменницькі ряди, об'єднаними зусиллями захистити засади моральності, законності, честі, справедливості.

Рада Київської організації НСПУ
19.02.2004



Фото Г. Оборської

БІЛОРУСЬКИЙ ЧИ ГРУЗИНСЬКИЙ СЦЕНАРІЙ? ЩО ЧЕКАЄ УКРАЇНУ?

Велелюдний мітинг на Майдані Незалежності минулого тижня показав, що, попри намагання влади знищити останні островці свободи слова, громадськість може гідно протистояти передвиборчому тиску на опозиційні ЗМІ. Українці, як би того не хотіли чиновники, не є слухняною отарою овець. Опозиційні преса, радіо та телебачення — необхідний елемент нормального демократичного суспільства, і, знищуючи їх, влада ставить під сумнів демократію в Україні як таку.

Жахливі умови життя в регіонах, безгрошів'я, зростання злочинності, масове розкрадання державного майна, занепад культурно-моральних цінностей народу, тотальний песимізм, знищення опозиційних ЗМІ — ось наслідки діяльності теперішньої влади.

Президент держави, який уже не сприймається в цивілізованому світі. Політична влада, що асоціюється з корупцією, крадіжками бюджетних коштів в особливо великих розмірах, "нейтралізацією" опозиційних політиків і журналістів; зубожіння народу на тлі казкових прибутків декількох наближених до Президента осіб — це ознаки української демократії.

2004-й — рік передвиборчої "лихоманки" яскраво ілюструє "демократичність" політичної влади та її бажання рухатися до європейських стандартів, що мають забезпечу-

вати розвиток громадянського суспільства, розвиток місцевого самоврядування, свободу слова, вільний доступ до інформації.

Парламентська, підконтрольна теперішньому Президентові, більшість прагне будь-якими засобами реалізувати конституційну реформу. За умови її схвалення Президентська посада вже нікого не цікавитиме. Бо відповідно до змін, які можуть бути внесені до Конституції, Президент стане "маріонеткою" в руках таких "монстрів", як посилені Верховна Рада та сформований із теперішньої пропрезидентської більшості Кабінет Міністрів.

У разі внесення змін до Конституції, в Україні теперішня влада збереже своє панівне становище, і принаймні до наступних парламентських виборів нічого доброго українцям не світитиме. Єдиною перешкодою, яка не дозволяє проштовхувати подібні "реформи", на думку прем'єр-міністра Віктора Януковича, яку він висловив минулого тижня в рамках міжнародної конференції "Україна в Європі та в світі", є опозиція. Парламент залишається останнім оазисом передвиборчого протистояння. І від активних дій опозиції в його стінах залежить, за яким сценарієм найближчим часом ми житимемо.

Богдан ГДАЛЬ

До всіх членів Національної Спілки письменників України

Шановні літературні побратими та посестри! Просимо кожного з Вас прибути особисто на позачерговий IV з'їзд НСПУ, який відбудеться 28 лютого ц. р. у Києві. Це дасть змогу об'єктивно вирішити важливі організаційні та творчі питання життєдіяльності НСПУ. З'їзд скликається на вимогу ініціативної групи письменників (голова — Анатолій Дімаров) та розширеного засідання Ради НСПУ від 21 лютого цього року. Реєстрація делегатів у Будинку письменників (вул. Банкова, 2) з 8 до 10 години у суботу 28.02.2004 року.

Сьогодні в номері:



Смішна
політика

стор. 3



Куди
йдемо?

стор. 4



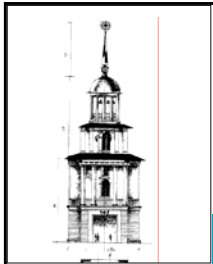
Проекти
Tacisa

стор. 6



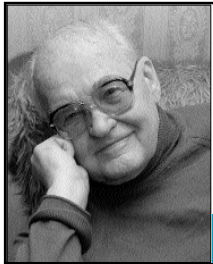
Святе
діло

стор. 7



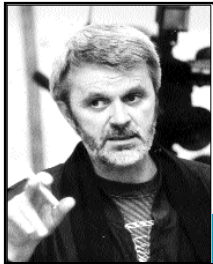
Тарасова
церква

стор. 9



Безсмертна
душа
о. Миколая

стор. 10



Фатум
кіно

стор. 13



Перехід
Руслани

стор. 15



У продовж десяти останніх років я побував майже на всіх шахтах Донбасу та Львівсько-Волинського вугільного басейну, виконуючи науково-дослідні роботи еколого-гідрогеологічного напрямку. І скрізь бачив, по суті, одне й те ж, за винятком хіба що окремих об'єктів: для поліпшення стану навколишнього природного середовища в районах видобутку вугілля абсолютно нічого не робиться. А стан цей — і тут я не відкриваю Америки, особливо для фахівців, — катастрофічний. Суттєво ускладнює ситуацію те, що переважна більшість шахт розташована під великими й малими містами. Тобто, над гірничими виробками — будинки з людьми, водопроводи та каналізації, річки, водосховища, хімічні та металургійні заводи, інші промислові підприємства. Однак, щоб було все зрозуміло й не фахівцям, почну із загальних речей.

Для деяких вугледобувних регіонів різними науковими та проектними установами вже розроблені природоохоронні заходи. Однак поки що все залишається тільки на папері. А ситуація — у цих самих регіонах — стає дедалі гіршою...

Негативний вплив вугільних шахт на довкілля зумовлений, насамперед, забрудненням підземних і поверхневих вод, підтопленням і затопленням територій, просадками, провалами й підняттями ґрунту, зниженням сейсмостійкості ґрунтів, виникненням та активізацією небезпечних екзогенних геологічних процесів — карсту, суфозії та ін., підвищенням рівня газогеохімічного забруднення верхньої частини геологічного розрізу, дренажем та виснаженням водоносних горизонтів у вуглевміщуючих та покривних відкладах, осушенням річок.

Забруднення підземних і поверхневих вод на шахтах Донбасу та Львівсько-Волинського басейну відбувається за рахунок фільтраційних втрат зі ставків-накопичувачів шахтних вод та водовідвідних каналів, які на всіх шахтах України чомусь не мають екранів, за рахунок породних відвалів шахт і центральних збагачувальних фабрик (ЦЗФ).

Більшість ставків-накопичувачів побудовано 25—30 років тому; за цей період у 90 % водних об'єктів проектні норми накопичення води значно перевищені. Це, зокрема, стосується таких шахт відповідних державних холдингових компаній, як "Холодна балка" ДХК "Макіїввугілля", ім. Стаханова ДХК "Червоноармійськвугілля", "Матроська" ДХК "Лисичанськвугілля", "Північна" ДХК "Краснодонвугілля" та інших.

Відсутність екрану призвела до того, що зі ставка-накопичувача шахти "Червоноармійська-Західна" №1 у Донбасі фільтрується більше 200 м³/год забруднених і мінералізованих шахтних вод (мінералізація 24 г/л при нормі 1 г/л); із об'єднаного ставка-накопичувача шахт "Південно-Донбаських" №№1 і 3—215 м³/год і т. д. А це, в свою чергу, зумовлює інтенсивне забруднення підземних і поверхневих вод у радіусі 1,5—2 км. При цьому встановлено — особливо в зоні дії ставків-накопичувачів ЦЗФ — сильне забруднення підземних і поверхневих вод токсичними елементами (свинець, кобальт, ртуть, фтор, мідь та ін.) у кількостях, більших за гранично допустимі концентрації (ГДК) у десятки разів.

Погіршенню стану гідросфери сприяє і той факт, що ставки-відстійники більшості шахт — недостатньої ємності; з цієї причини мінералізована й забруднена шахтна вода без необхідного відстою (тривалістю в 5 діб) скидається безпосередньо у гідрографічну мережу.

РЯТУЙМО ДОВКІЛЛЯ, БО НЕ БУДЕ ВУГІЛЛЯ!



Фото О. Цеацури

Працюючи над цією статтею, я зустрічався з багатьма шахтарями, науковцями, простими людьми з Донбасу та Львівсько-Волинського вугільного басейну. Читав їм ці матеріали, просив висловити свою думку з приводу написаного.

Усе правильно, говорили вони. Екологічні проблеми на шахтах треба вирішувати якнайшвидше. Але де взяти на це кошти? Шахт, що мають прибуток, в Україні дуже мало. Більшість шахт — збиткові. Тобто, потрібна дотація з боку держави на покриття собівартості вугілля (за кордоном це, до речі, практикується в багатьох країнах). У державному бюджеті на 2003-й рік дотація у вугільну галузь складає 3 млрд. гривень (згодою із цієї суми дещо забрали, залишивши 2,8 млрд.). А потрібно — 6 мільярдів; тільки тоді, можливо, шахти спроможні будуть виділяти деякі кошти на природоохоронні заходи...

Такий стан речей складався роками і, в кінцевому підсумку, позначився на річках Сіверський Донець, Кальміус, Лугань та інших, де мінералізація води у тридцять років минулого століття не перевищувала 0,6—0,8 г/л, а зараз становить 1,9—3,2 г/л при ГДК—1,0 г/л. Вміст у воді цих річок нафтопродуктів, сульфатів, хлоридів, фенолів, ртуті, аміаку, марганцю, кадмію, заліза, свинцю набагато перевищує встановлені норми.

Зараз у Донбасі нарахується 1278 породних відвалів шахт і збагачувальних фабрик. Мінералізація підземних і поверхневих вод навколо деяких відвалів у смузі 100—200 м нерідко складає 100 г/л і більше (наприклад, відвали шахт "Жовтнева", № 9 ДХК "Макіїввугілля", ім. Капустіна ДХК "Лисичанськвугілля" та ін.), а вміст у воді хрому, свинцю, титану, молібдену, цинку, кобальту, нікелю, літію, бром, бору, йоду й інших мікроелементів перевищує ГДК у кілька разів.

Далебі, тільки й залишається, що охнути подумки.

Через окислювальні процеси на породних відвалах виділяється багато газів, насамперед, — аміак, окис та двоокис азоту, які взаємодіють із атмосферними опадами й утворюють нітрати та нітроти, котрі інфільтруються в поверхневі та підземні води.

Внаслідок цього вміст нітратів у підземних та поверхневих водах поблизу відвалів шахт Донбасу інколи сягає 1100—1561 мг/л (як от у містах Добропілля, Червоноармійськ) при ГДК—45 мг/л.

Засоленість ґрунтів поблизу багатьох породних відвалів Донбасу, високий вміст у породній суміші сірки й піриту, що окислюється — за певних умов — у зоні вивітрювання і призводить зрештою до істотного збільшення мінералізації поверхневих і ґрунтових вод за рахунок сульфатів, сильне забруднення цих вод у смузі 100—200 м різними шкідливими мікроелементами призводять або до утворення навколо цих відвалів своєрідного безживого "місячного" ландшафту (породні відвали шахт ім. ОГПУ, ім. Крупської та "Чорноморка" ДХК "Лисичанськ-

вугілля", ім. Лютикова ДХК "Луганськвугілля" та ін.), або до утворення ділянок із пригніченою, збитковою рослинністю (породні відвали шахт "Центральна" та ім. Стаханова ДХК "Червоноармійськвугілля", "Західна" та ім. Молодої гвардії ДХК "Краснодонвугілля", "Південно-Донбаська" № 1 ДХК "Донвугілля", "Черкаська" ДХК "Луганськвугілля" та ін.). Ошатних, яскраво-зелених городів та садків тут давно вже немає, хоча люди й живуть.

Породні відвали на шахтах України продовжують поширюватися, рости, збільшуватись у просторі; це відбувається внаслідок видачі породи на поверхню замість того, щоб після видобутку вугілля закладати її в порожнину гірничого простору. Для України, яка має сприятливі умови для ведення сільськогосподарських робіт і родючі ґрунти, відведення 7 тис. га під породні відвали — неабияк економічна втрата. За кордоном підземний видобуток вугілля здійснюється переважно із закладанням гірничого простору, що одразу ж знімає низку еколого-гідрогеологічних проблем. Не буде відвалів — не буде й просадок ґрунту поверхні, деформацій будинків, затоплених і підтоплених територій. Хіба це погано?!

А в нас бозна-відколи чомусь вважають, що видобуток вугілля із закладанням виробленого простору — річ вельми громіздка, та й коштує дорого. Тоді як розрахунки свідчать, що збитки екосистеми при видобутку вугілля без закладання виробленого простору значно перевищують витрати на видобуток із закладанням.

У Донбасі зафіксовано понад 550 випадків, коли гірничі виробки шахт проведено під річками. Тобто, відбулося, як кажуть шахтарі, підпрацювання поверхневих водних об'єктів. Унаслідок цього в багатьох випадках вони були повністю або частково осушені виливами у шахти. Назавжди зникли деякі річки, струмки, водозабори питних вод. А криниці в шахтарських селищах уже багато років сухі.

Натомість гірничі роботи доводилося зупиняти, бо виробки затоплювало.

Погана якість питної води, забруднення ґрунтів, на яких вирощують сільськогосподарські культури, забруднення повітря та деякі соціальні фактори зумовили вельми низьку тривалість людського життя в Донбасі, яка не перевищує, за даними медиків, 54 років.

Шлейф еколого-гідрогеологічних проблем на українських шахтах тягнеться ще з радянських часів. Саме за радянської влади були побудовані ставки-накопичувачі й водовідвідні канали без екранів, ставки-відстійники недостатньої ємності; започатковано видобуток вугілля без закладки виробленого простору. Гасло було одне: давай вугілля! давай побільше!

Питань у цій сфері багато. Складні еколого-гідрогеологічні завдання доведеться вирішувати, наприклад, у зв'язку із закриттям шахти "Юнком" ДХК "Орджонікідзевугілля", де за радянських часів було проведено випробування атомної бомби; на багатьох шахтах відкачувана вода має не тільки високу мінералізацію, а й містить чимало токсичних елементів. Відтак її треба демінералізовувати, пропустивши через спеціальну установку. А вона коштує дуже дорого. Не для Гриця паляниця...

Не набагато кращий стан довкілля у Львівсько-Волинському вугільному басейні. Затоплення сільськогосподарських угідь і лісових масивів, просадки земної поверхні на 2—5,5 м, негативний вплив шахт і породних відвалів на ґрунти, водозабори, на колодязі в селах і приватні артезіанські свердловини, котрі використовуються для питних потреб, забруднення річкових вод фенолами, нітратами, марганцем, залізом (у першу чергу, це стосується річок Західний Буг, Рата і Студянка) — все це характерне саме для шахтних полів Червоноградського й Волинського гірничо-промислових районів. Лише в зоні шахти "Великомостівська" № 5 внаслідок просадок поверхні, пов'язаних із видобутком вугілля без закладки виробленого простору, затоплено 500 га ґрунтів; у місті Червоноград (поле ліквідованої 1997 року шахти "Червоноградська" № 1) — 170 га. Підтоплені вулиці в містах Червоноград,

берілю, літію, фтору. Наприклад, вода криниці біля школи у с. Межиріччя містить такий букет токсичних речовин, що коефіцієнт за першим та другим класами токсичної небезпечності речовин перевищує тут 10 при нормі 1. У воді криниць сіл Сілець і Вільшина вміст заліза перевищує ГДК у 63—640 разів, марганцю — у 7,3—115 разів. Вода криниць сіл Груд і Городище дуже забруднена фосфором, літієм, поліакриламидами й непридатна для вживання. Вода із більшості свердловин Боятинського, Межирічинського й Бендюзького водозаборів, яка використовується для централізованого питного водопостачання м. Червоноград та низки шахт при допустимій мінералізації містить чимало шкідливих речовин і, по суті, теж непридатна для використання. Бо вміст у ній літію, барію, заліза, бром, бору, кадмію, фенолів, поліакриламідів, а інколи і ртуті — перевищує ГДК у багато разів, а токсикологічний показник становить 3,5—27,6 при нормі 1. І таких прикладів можна навести безліч.

Хворіють діти — на гіпоплазію і флюороз (особливо у містах Соснівка, Гірик), хворіють дорослі. Смертність удвічі перевищує народжуваність. Головна причина хвороб дітей та дорослих — неякісний стан води, яка подається для пиття. Адже неадарма вчені-медики вважають, що 80 % здоров'я людини визначає саме якість питної води.

Знаю випадки, коли науководослідні роботи з вирішення еколого-гідрогеологічних проблем подекуди в Донбасі взагалі були припинені.

"Ваші роботи з екології за рахунок гірників — це відмивання брудних коштів. Нам такі дослідження не потрібні", — сказав директор однієї з макіївських шахт.

Отак: змішав праведне з грішним.

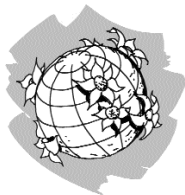
І таких директорів шахт чимало... Без наших шахт, без нашого вугілля Україні буде кепсько. Видобуток українського вугілля — це й енергоси́, яких у нас завше мало, й робота для сотень тисяч людей у Донбасі, Львівсько-Волинському басейні. Але якщо нічого не робити для реабілітації навколишнього природного середовища, для поліпшення складу підземних і поверхневих вод у гірничодобувних районах України, запобігання підтопленню й затопленню територій на шахтних полях, то невдовзі вугілля взагалі не буде потрібне.

Для поліпшення стану довкілля треба терміново створити спеціальний фонд — із відрахувань від продажу вугілля хоча б 1 % — кожної шахти, навіть збиткової.

Цілком можливим видається залучення на ці потреби позабюджетних коштів. Наприклад, за рахунок організації державних лотерей "Екологія"...

Вирішення порушених проблем може забезпечити лише Національна програма екологічної реабілітації вугледобувних регіонів України. Зволікати з розв'язанням еколого-гідрогеологічних проблем на вугільних шахтах уже не можна. Бо далі — безвихідь.

● **Євген РУДНЄВ**, письменник, доктор геологічних наук



ЩО ЗА ВИВІСКОЮ?

В Україні діє велика кількість різноманітних недержавних фондів та установ, які фінансуються з-за кордону. Хто вони і чим у нас тут займаються? — питання зовсім не другорядне. Цією публікацією ми започатковуємо розділ, у якому намагатимемося дати конкретні відповіді на поставлене питання.

Перша наша розповідь — про Tacis, організацію, аббревіатура

якої у перекладі на українську розкривається як Технічна Допомога СНД. Серед інших десятків проєктів, Tacis виконує проєкт “Правничі студії в Україні: Київ та окремі регіони”. Проєкт має на меті навчання професорсько-викладацького складу провідних університетів, відповідальних державних службовців та юристів недержавного сектору.

— Пані Йоланто, з якого часу в Україні діє Tacis і хто його фінансує?

— Нещодавно виповнилося 10 років від запровадження програми Tacis для країн колишнього СРСР. Натомість цей наш проєкт здійснюється в Україні од люттого 2002 року і повністю — від А до Z — фінансується Європейським Союзом. Вартість трирічного проєкту становить 2,5 млн. євро.

— І вже є якісь конкретні результати?

— П'ятдесят викладачів вищої школи, котрі пройшли цикл навчання з 16 заходів у системі нашого проєкту, вже отримали відповідні сертифікати й викладають європейське, тобто міжнародне, право. Ще майже 240 державних службовців продовжують брати участь у циклі навчальних семінарів за окремою програмою; також навчається група із 70 юристів приватного сектору.

— Тобто, робота проєкту — це навчання фахівців?

— Не тільки. Це також проведення численних юридичних експертиз, консультацій, конференцій з актуальних проблем застосування правових норм, підтримки неурядових ініціатив і програм.

Крім того, ми маємо видати 26 тематичних збірок з окремих розділів європейського права, які використовуємо як навчальні посібники. Вже видані “Право та політика ЄС у сфері захисту прав споживачів”, “Інституційна структура та механізм прийняття рішень у ЄС”, “Конкуренція та державна

«МІЙ СИН ЗАКОХАВСЯ В ЛЕСЮ УКРАЇНКУ...»

Попри всі негаразди, українці бажать жити і діяти по справедливості, взаємно узгоджуючи свої інтереси у спільному європейському правовому полі. В цьому нам допомагають ті, хто вже пройшов шлях до об'єднаної Європи. Сьогодні гостю редакції є пані Йоланта ТАЧИНСЬКА, — директор проєкту Tacis, що сприяє наближенню українського законодавства до законодавства Європейського Співтовариства.

допомога в країнах ЄС”, “Європейське управління”... — Планується видати посібники з усіх основних розділів права: соціальне, банківське, трудове, право компаній, фінансове, податкове тощо.

— На кого розраховані ці посібники?

— На студентів, державних службовців... зрештою, на звичайного громадянина, який хотів би розширити свої уявлення про правові норми організації життя в розвинутих країнах об'єднаної Європи. У кожному разі, в наших навчальних посібниках уміщено найновіші досягнення європейського права.

— Пані Йоланто! Чи зрозуміють українці відповідні положення з Європейського права, якщо у нас навіть термінологія не в усьому співпадає?

— Власне для термінологічної чіткості та усунення неясностей, щоб допомогти українцям зрозуміти європейські норми, ми запланували опублікувати тлумачний словник юридичних термінів з європейського права.

— На діяльність іноземних фондів в Україні часом дивляться з підозрою. Я знаю, що деякі західні ініціативи зустрічають в Україні певний опір. Що буде, коли цей проєкт Tacis закінчиться?

— От саме для того, щоб ця важлива робота продовжувалася до повного завершення, ми створили й удосконалюємо певну партнерську систему реалізації проєкту.

Основою нашої мережі є чотири українські установи: Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Т. Шевченка, Одеська національна юридична академія, Донецький національний університет та Львівський національний університет імені І. Франка. Вони є реципієнтами нашого проєкту й на асоційованій основі мають надалі впроваджувати у практику власні спільні ініціативи з освоєння європейського права.

— Чи співпраця цих українських навчальних установ не залишиться лише на папері?

— Тут не може бути жод-

них сумнівів! Вони самі мають велику зацікавленість у використанні набутих знань із міжнародного права. Зокрема вже з нинішнього року вони запроваджуватимуть спільну систему дистанційного навчання, магістерські програми, видавання спільних публікацій, підручників міжнародного права тощо.

— Отже, все йде якнайблагополучніше і немає жодних перешкод, які треба долати?

— Що нас трохи засмучує, так це відвідування занять... Тобто, на самому верхньому рівні підтримка ніби

— У Вас часом не складається враження, що зусилля Брюсселя, які пані реалізує в Києві, не завжди знаходять тут підтримку?

— Люди, які нині приходять на навчання, демонструють високий рівень ерудиції та зацікавленості. Часом ставлять запитання, на які нелегко відповісти. Спостерігаємо очевидну позитивну динаміку у сфері навчання. І хоча впродовж цих двох років графік відношення до ЄС в Україні часом нагадує синусоїду, загалом зацікавленість до Європейського права зростає.



фото Г. Оборської

— Чим пані пояснює це зростання?

— Навесні найближча західна сусідка України — Польща — стає членом ЄС, а отже всі ділові стосунки з нею укладатимуться і здійснюватимуться за міжнародними нормами, які українським партнерам треба знати. Особливо тому, що на території Польщі вже буде не польський ринок, а ринок ЄС, а отже, бізнес треба буде вести згідно з європейськими стандартами.

— Чи розуміння цього факту відчувається з українського боку?

— Найкраще це розуміють юристи з приватного сектору, котрі проходять у нас навчання. Бо їм уже найближчим часом треба буде давати відповіді на нові питання. Отже, вони почуватимуться зобов'язаними буквально вгризтися у розуміння європейського права.

— Розпочинається рік Польщі в Україні. Що Ви, пані Йоланто, плануєте здійснити з цього приводу?

ІЗ ПЕРШИХ ВУСТ

— Звичайно, це особлива приємність, що я — полька, могу бути зараз тут, в Україні. Тим більше, що поляки мають величезний сентимент щодо України. Натомість, як представник ЄС, я маю репрезентувати позицію Брюсселя, яка зрештою співпадає в цьому проєкті з позицією Варшави. Тому, як полька, керуючи цим проєктом, я відчуваю себе мостом між Україною і ЄС. І тому дуже була б рада, якби нам вдалося усунути всі бар'єри між Польщею та Україною — не лише ці політичні й економічні, а й психологічні.

— Пані вже третій рік мешкає в Києві. Чи відчуває пані психологічний дискомфорт під час спілкування з радощами українцями?

— Я мандрувала по різних регіонах України й бачу, що українці дуже різні. Обличчя людей в Донецьку дуже відрізняються від обличчя у Львові чи Києві. Але загалом українці, так само, як і поляки, дуже відкриті, гостинні, доброзичливі, але немає радості життя, як, наприклад, у парижан, котрі сидять у якомусь кафе над Сеною і радіють невідомо з чого: бо сонце світить, бо тихо, бо спокій навколо, бо пташки цвірінькають. Але гадаю, все це ще прийде. Інакше й бути не може.

— А як реагують Ваші діти на українську дійсність?

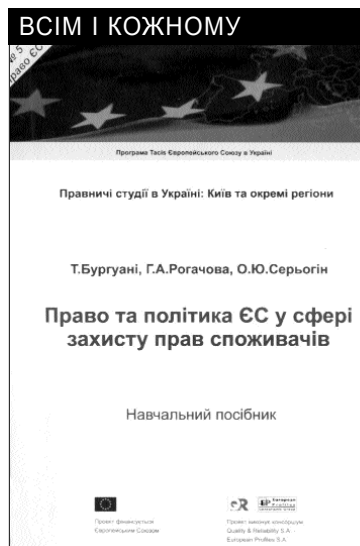
— Спочатку їм було трохи важко у сенсі мови. Але потім, як то діти — швидко при звичаї й почуваються цілком щасливими. Мій молодший син, коли побачив пам'ятник Лесі Українки, сказав, що закохався у неї: “Як виросту, одружуся саме з такою дівчиною”.

— Що Ви хотіли б побажати для читачів “Слова Просвіти”?

— Шановне панство, бажаво Вам, щоб стосунки між українцями й поляками завжди були теплими. Зичу вам багато радості й погоди духу, зичу відкритого погляду на світ і не боятися.

— Дякую та бажаю Вам успіху.

Записав
Євген ГОЛИБАРД



Нам, в Україні, часом важко зрозуміти, що стоїть за поняттям **захист прав споживача**. Дехто досі ототожнює це поняття лише з гарантією надання якісних послуг покупцями у крамниці чи супермаркеті.

Насправді ж, це поняття охоплює всі ситуації та наслідки, які виникають у процесі й результаті здійснення реальних кроків у напрямку досягнення ідеалу рівності (тобто більш справедливого роз-

ГАРАНТІЇ БЕЗПЕКИ

поділу ресурсів і влади в суспільстві) та забезпечення демократії (активної участі всіх громадян у процесі прийняття рішень, які їх стосуються).

У країнах розвиненої демократії, котрі входять до ЄС, давно панує переконання, що споживачам треба гарантувати певний рівень захисту в економічній сфері, у тому числі, від фізичної шкоди і від будь-яких методів, що можуть заподіяти шкоду їх правам та економічним інтересам.

З початку 90-х років відповідні органи ЄС прийняли ряд нормативних актів, що дієво гарантують споживачеві надання послуг на необхідному рівні якості. Варто вказати на директиви ЄС про комплексне туристичне обслуговування (від 13 червня 1990 р.), про загальну безпеку продукції (остання редакція — від 3 грудня 2001 р.), про несправедливі умови контрактів в угодах зі споживачами (від 5 квітня 1993 р.), про “таймшер” — право покупця розірвати контракт в односторон-

ньому порядку протягом десяти днів із моменту укладення контракту (директива від 26 жовтня 1994 р.), про контракти на відстань, порівняльну рекламу, позначення цін, альтернативні схеми вирішення спорів, накладення судової заборони, відповідальність за неякісну продукцію, гарантії продажу, електронну комерцію тощо...

У країнах об'єднаної Європи створено таку систему організаційно-технологічних гарантій прав громадян, яка дає цим громадянам підстави стверджувати: “Ми працюємо, щоб жити і насолоджуватися життям, а ви живете, щоб насолоджуватися лише працею”.

Транспортні послуги, фінанси, кредитування, страхування, розподіл відповідальності у випадках шахрайства, схеми компенсації для інвесторів, дистанційний маркетинг, захист довкілля, податкові вимоги — ці та інші сфери інтересів чітко продумані, випробувані й упроваджені в життя країн-членів ЄС для забезпечення нормального життя їхніх громадян.

Це лише окремі інформаційні фрагменти змісту одного з серії навчальних посібників, підготовлених проєктом Tacis для України.

• Стефан КОСТКА

РИНОК ПРАЦІ

В об'єднаній Європі проведення гармонізації національних кодексів праці на основі “Хартії основних прав у державах ЄС” та “Хартії основних соціальних прав трудящих”.

Рада Європи за результатами саміту в Лісабоні затвердила: “*Людські ресурси є головною перевагою ЄС і повинні залишатися в центрі уваги Співтовариства. Інвестиції в розвиток людських ресурсів та здійснення політики державної підтримки й опіки своїх громадян сприятимуть вирішенню завдань, які ставить економіка, що спирається на знання. Означений підхід до господарювання запобігатиме загостренню таких проблем, як безробіття, суспільна деградація, бідність*”.

У численних, детально опрацьованих документах ЄС робиться наголос на постійному розвитку соціальної політики держав ЄС. Про дотримання цих документів, про захист трудових і соціальних прав працюючих у країнах ЄС, окрім великої кількості державних і

ЛЮДСЬКИЙ ФАКТОР

недержавних інституцій, піклуються Європейський Трибунал Справедливості.

Керівні органи й відповідні комісії ЄС підтримують і позитивно координують діяльність держав-членів у напрямках поліпшення умов праці з метою охорони здоров'я та безпеки працівників; соціального страхування й соціального захисту працюючих; захисту в разі розірвання трудового договору; точного інформування й консультування; обов'язкової участі працівників в обговореннях і прийнятті рішень, які їх стосуються; поліпшення умов працевлаштування громадян третіх країн на території ЄС; залучення, заохочення й допомоги особам, вилученим із ринку праці; гарантування рівності жінок і чоловіків в оцінці праці та шансів на її отримання; усунення проявів суспільної деградації.

Люди з усього світу намагаються будь-що потрапити на європейський ринок праці, бо він гарантує рівень достойного життя. Практичну допомогу в освоєнні європейського права праці в Україні надає проєкт Tacis.

• Роман ЗАПОЛЬСЬКИЙ

ДІАЛОГ

— Михайле Герасимовичу, *Вам не байдужі проблеми українського кіно — Ви викладаєте на кінофакультеті, три роки були деканом цього факультету, об'єднували й підтримували молодь, організували і проводите кінофестивалі “Відкрита ніч”. Тобто, займалися не тільки власною творчістю. Я нагадала все це, щоб поставити питання, мабуть, риторичне. Де наше кіно? Ми в Україні опинилися з кінематографом за межею здорового глузду: Заступник міністра з питань кіно запевняє, що зробить усе, аби ніхто не казав, що українського кіно немає. На ділі, фільми перестали виходити, руйнується інфраструктура кіногалузі: Ятиська студія перейшла у власність росіян, майже все приміщення студії “Анімафільм” без згоди колективу віддано в оренду комерційній структурі, співробітники студії ім. Довженка, які останні кілька років на мізерних зарплатах, сьогодні просто паралізовані діями новопризначеного директора, який публічно заявляє, що українці як нація не придатні до продукування фільмів. Усе це стало реальністю українського кіно останніх літ року. А якщо повернутися до 1991-го, як, на Вашу думку, повинен був розвиватися кінематограф незалежної України?*

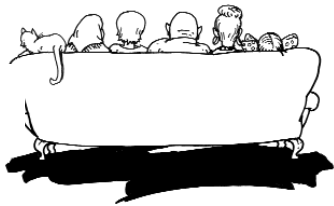
— По-перше, так, як крадуть у нас, мабуть, не крадуть ніде. Це фатально. Піратська продукція — це крадіжка. І продовжують це робити у великих масштабах. А крадене — дешеве. І телеканали забиті переважно дешевим напівкраденим секонд-хендом. Хто ж тоді купуватиме своє? Хоча воно дешеве, та все ж повинне відшкодувати витрачені кошти. А про яке відшкодування можна казати, якщо за гроші, які треба було б витратити на український фільм, можна купити безліч касет із тим самим секонд-хендом. Я не політик, не філософ, не правник. Але коли я вперше побачив в ефірі телекомпанії “ТЕТ” іноземний фільм, і ведучий трайливо сказав: “З любов'язного дозволу відеотеки на Андріївському узвозі”, — то стало ясно: ця невинна фраза — катастрофа для нашого кіно. Якого дозволу і якого відеосалону? Як може відеосалон на Андріївському узвозі давати дозвіл показувати в ефірі касету, на якій напис: “Тільки для приватного перегляду”. Так почалася крадіжка у фантастичних масштабах. І оскільки так крадуть і досі, то я не знаю, як взагалі наше кіно ще якимось жевріє. Це один приклад. Але ця тенденція сформулювала загальну картину. На телеканалах нашої продукції взагалі мало, а тим більше, продукції, яка б формувала свідомість національну. От є “американська мрія”, частина якої — це американське кіно. “Російська мрія” — це радянське кіно й кіно російське, яке перебуває в діапазоні між мрією і вказівкою політичною. Потрібна реклама війни в Чечні — будь ласка: і просто тільки ледарчі не захоче поїхати в Чечню замочити когось. А в нас — порожнеча. Дешевше купувати чужу мрію, тільки за це потім треба буде дуже дорого розплатуватися.

— Так, крали з самого початку. А чи не могли кінематографісти, бачачи цю злочинність, об'єднатися і щось змінити? Доложити юридичних норм, і щоб телеканали їх дотримувалися? Протестувати, зрештою.

— Прикро, спроби захищати кіно були, але кінематографісти не знайшли способу свою територію захистити. Але не можна знімати

провини з людей, які більш консолідовані для вирішення справ на державному рівні. Бо кінематографісти — це анархісти, їх важко об'єднати. Не тому, що вони погані. Просто, в кожного є свій ідеал. І як ми не об'єднувалися, мети поки що не досягли. На жаль. Це факт, з якого треба зробити висновки. Їх ніхто не хоче робити. І не знаю, чи зробить коли-небудь. Цим скористалися люди, для яких це були гроші. Зараз усе вже давно поділено. Не тільки великі гроші, а й чужі мрії. Бо ми дивимося по телебаченню виключно американські та російські мрії. Тому те, що влада допустила, щоб власного виробника знищили, — це провина влади. І запрограмована.

— *Ще 1995 року, коли я готувала перше число “Кіно-Театру”, в інтерв'ю журналові документаліст*



У нас держава не може сказати кінематографістам: ми вам зробили стартову позицію, а ви її проігнорували, ви — дурні. Скільки було звернень, страйків, протестів! Вибачте за нескромність, але я також якісь статті публікував, писав про очевидні речі. У пасивності нас звинуватити не може жодна влада, якою б вона не була за ці 12 років. Навпаки, як тільки справа доходить до сприятливих законів, усе зупиняється. Г. Чміль зуміла пробити закон, який би дозволяв кінематографісту йти в банк чи до комерсантів, аби вони побачили, що це їм вигідно. Але тих законів і досі не прийняли. Отже, не було в нас шансу. І він зменшується безупинно. Ось уже сім років проходив фестиваль “Відкрита ніч” — скільки людей через нього проійшло, не буду називати прізвища і

якась, що прозвучала. І вона б забулася, але якщо ти починаєш складати це в мозаїку... І не тільки від Юри чи Івана, — життя підказує багато. Несподівана зустріч на виборі натури, якась випадкова репліка, спілкування зі студентами. Я цю роботу дуже люблю. У цих суперечках виникає раптом якась ідея, яка потім формується в тему. Це така ікебана, яку я не можу свідомо окреслити, але це все — той самий другий період, як Ви його назвали. Це така некерована суміш, яка врешті-решт, дай Боже, складається. В мене таких заготовок чимало. У тому числі заготовка для сценарію про Йосипа Тимченка, який за два роки до Люм'єрів показав кіно. Не для того, щоб доводити, що “Україна — батьківщина слонів”. Ясно, що Люм'єри зробили вирішальний

— Таке було. На щастя. Було дуже цікаво. Я просто мав таку можливість звернутися до Ліни Василівни. Вона прочитала, і після цього я його дуже сильно переробив. Бо Ліна Василівна — постать епічна, вона такими речами не жартує. Погляд її був дуже суворий і водночас делікатний. Делікатністю я можу пояснити те, що Ліна Василівна сказала. А могла сказати більш жорстко і стисло. Але розмова була довга, мабуть, саме для того, щоб мене не шокувати. Питання були серйозні. Сценарій — це абсолютно вигадана історія, така нафантазована притча. Але в будь-якій фантазії є точки дотичності до історичної правди, до фактів, якими не варто легковажити. У тому варіанті, який я дав читати, було трохи пережартовано. Це конфлікт із життям, на тлі якого все розгорталося. Це стосувалося часів козацьких. А Ліна Василівна не просто знає історію, вона знає її досконало. І деякі нюанси її насторожували: в тому сенсі, що так не могло бути. У мене був шок, бо я знав, що ці вимоги мені буде дуже важко врахувати. Я помучився довго і, здається, знайшов вихід, який дозволяє мені в деяких моментах переступити правду протоколу. Іноді говорять, що редактори — це якісь цензори, їх треба як клас знищити. Я думаю, що серйозний редактор із філософським поглядом може спровокувати досить серйозні вирішення. У цьому випадку Ліна Василівна — геніальна поетеса й особистість — виявила серйозне редакторство, і тому (це вже до слова), коли кажуть, що цей інститут треба забути, я не погоджуюся з цим. Можу згадати не один випадок, коли редактори — Віталій Юрченко, Євген Загданський — допомагали. З ними цікаво було спілкуватися. А цього разу — це було епічно.

— *У Вашому сценарії є гумор, який не дозволяє, незважаючи на трагічні обставини, впадати в песимістичний настрій. Я не можу для себе визначити, яким чином воно все поєднується, що не суперечить одне одному. Але, водночас, це все конкретно земне, бо ця історія відбувається на ґрунті землі, й сама хата немов виростає із землі. Тому виникає питання про жанр цього фільму.*

— Я все ж думаю, що це притча. Цей жанр дуже поважаю, і багато фільмів або в прихованій, або у відкритій формі до цього жанру тяжіють. Я тільки робив усе, щоб притчу розповісти не пафосним стилем. Притчі ж народжуються з життя. І час від часу відбуваються такі події, як із поетом із “Сьомого маршруту”, — там теж притча про людину, про сповідь, про повернення до життя. Я написав у передмові, що там несподівано відкриваються грані пригодницького кіно. А якщо нескромно сказати: коли мене питають, який жанр “Толоки”, я відповідаю: “Толока” — це жанр “Фучжоу”. Знаю, що мені поталанило з цим фільмом, хоча його ні разу не показали в кінотеатрі, але він на телебаченні йшов, тому посилення на цей жанр не безадресне: хтось його бачив.

Хтось називає цей жанр химерним. Там обов'язково буде багато для того, щоб глядач посміхнувся. Але, на відміну від “Фучжоу”, там є дуже серйозна прикмета трагедії, її основна її деталь — присутність фатуму.

— *Бажаю Вам успіху і щоб обставини склалися на користь Вашого фільму, бо він потрібен сьогодні.*

Повністю інтерв'ю читайте в журналі “Кіно-Театр”, № 2, 2004

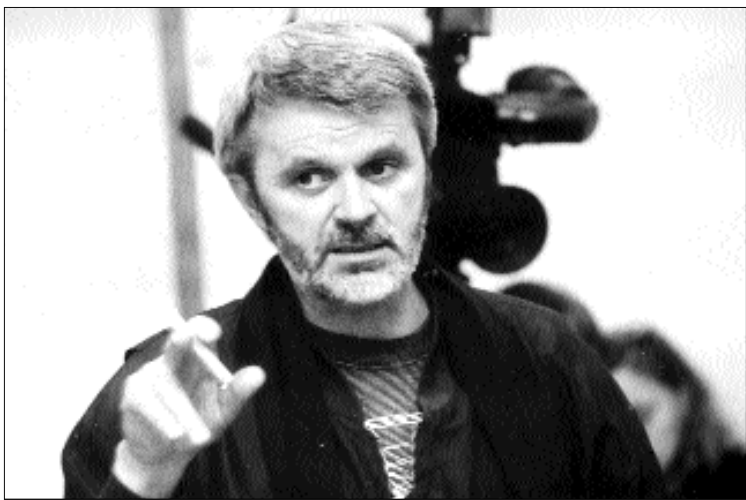
ЯКОЮ БУДЕ ПЛАТА ЗА КРАДЕНІ МРІЇ?



Розмова головного редактора журналу “Кіно-Театр” Лариси БРЮХОВЕЦЬКОЇ з відомим режисером Михайлом ІЛЛЕНКОМ відбувалася напередодні дня народження української кіностудії імені Олександра Довженка (1.03.1928) і цілком може започаткувати глядацьку та професійну дискусію на сторінках “Слова Просвіти” про стан і перспективи вітчизняного кіно.

Олександр Коваль сказав те саме: кіно знищено зумисно. Але ж російські кінематографісти змогли відстояти свої інтереси, й сьогодні частина їх випускає фільми, в яких досить критично оцінюються порядки в країні — чи на сучасному, чи на історичному матеріалі. Кінематограф процвітає. Чому ж наша кінематографічна громадськість, яка також мала і силу, й вагу, сьогодні, фактично, розгромлена. Кінематографісти дозволили владі скористатися принципом “поділай і владарюй”.

— Так складається. Думаю, тут багато є об'єктивного, неприємного для нас — вимивання наших талантів, імпорт кінотовару. Це, до речі, й раніше було. Перше запитання на студії Довженка, коли я приїхав із Москви: “Ти не збожеволів? Усі сунуть у тому напрямку, а ти — навпаки?” Як у тому анекдоті: “Леда не затоптали на кордоні”. Я не закликаю до пафосу, не хочу сказати, що це подвиг, але... Треба не просто скаржитися, а щось робити. Щодо держави, то це — не спорт, де можна в очках вимірювати, хто більше, а хто менше зробив для перемоги. Чи для поразки. Але, коли в Росії зрозуміли, що кіно й серіали — це великий вихователі, закони змінилися. Не стільки там тих грошей дають, скільки змінилися закони. А гроші знайшлися. Закони сприяють виробнику, чого немає в нас.



фільми. Не раз пропонував і телеканалам: давайте покажемо ці фільми. У відповідь — одне: “Не потрібно”. Тобто, українського кіно не було і немає, — і цей міф працює на іноземного виробника продукту та ідеології.

— *Значна частина глядачів, які відвідують сьогодні кінотеатри, справді живе американською мрією. Але, слава Богу, не всі — багато хто прогословляє твердження — в січні “Молитву за гетьмана Мазепу” було двічі показано в Кіноклубі НАУКМА (зал на 800 місць), фільм збирав анімажи. Є сподівання, що Ваш майбутній фільм “Толока”, який Ви маєте ставити за власним сценарієм і який має з'явитися наприкінці року, стане незаперечним аргументом у цьому плані. Я особисто цей фільм чекаю. Ваш сценарій цікавий — притча про невимірність України, яку тисячоліттями знищували, а вона все одно відроджується. Це на часі. Знаю, що сценарій пережив відчутну еволюцію, адже перший варіант написаний був ще 10 років тому?*

— Усе виникає з середовища. Я знаю, що розмови, які виникали у творчому азарті, зокрема з Юрієм Ілленком та Іваном Миколайчуком, десь губляться. Я почав лекціонувати фрагменти, які мене дуже вразили і які були приречені на забуття, — скажімо, репліка

вносок, та все ж такі дослідити нюанс: чому в нас винахід було зроблено, а потім від нього відмовилися. Він знадобився в іншій країні. Хіба це не урок? Він, цей сценарій, уже склався, не вистачає якихось частин, які я сподіваюся напівготові. А щодо “Толоки” мені пощастило. Бачите, я із Юрою товчусь довкола одних і тих же питань. Я сподіваюся, йому теж ця толока цікава. Ще Іван Миколайчук, Сергій Параджанов, Леонід Осика, Костянтин Єршов, Леонід Биков, Василь Васильович Цвиркунов — чимало людей цю толоку місили. Мені подобається ця толока — з цього й виріс сценарій.

— *Люди, яких Ви назвали, давали Вам творчі імпульси, а сценарій писали Ви.*

— Це нелегко складалося. Перший варіант і остаточний дуже відрізняються. Справа в тому, що спершу історія була більш камерна, але історія хати, яку нищать — а вона відбудовується, була наскрізною лінією. Є різні варіанти, але я зупинився на цьому. Сценарій, як своєрідна іграшка-конструктор, — схема дозволяє його по-різному складати. Але я не можу аналізувати цю процедуру.

— *І все-таки, що Вас так довго тримає біля цього сценарію? Я знаю, що Ви давали читати його різним людям, зокрема Ліні Костенко.*



ПОЗИЦІЯ

По прочитанні “Українського шляху” виникло почуття вдячності редакції за цю публікацію. По прочитанні “Звідки й куди?” виникло запитання: чому ми, читачі “Слова”, якоюсь мірою однодумці, так по-різному читаємо та сприймаємо слово? На перший погляд, нібито й зрозуміло: різний рівень освіти, умови проживання, життєвий досвід, але ж...

Читач Ананій Закревський каже, що П. Загребельний, мовляв, не поспукався на похвалу в адресу Радянської України. Але ж немає там похвали. Є тільки перелік того, чого ми не маємо, а мали до того, як наш перший Президент вирік своє знамените “маємо те, що маємо”.

Єдине, з чим не можна не погодитися з читачем, так це те, що влада Рад (якою вона називалась, але насправді такою не була)

УКРАЇНСЬКИМ ШЛЯХОМ

винна в тому, що виховала когорту людей, які зараз перехопили владу.

Він пише, що письменник багато уваги приділяє селу. Тому він і Письменник, що в одному абзаці сказав стільки, що аж здалося забагато. З точки зору економіста — це й первинний капітал, праця йде потім. Як же теперішня влада розділила цю неперехідну цінність? Щоб мешканець міста не так довго сміявся з приводу одержаного ним від нової влади ваучера, ця влада залишила йому шість соток землі. Мешканець села одержав справжній земельний наділ. Начебто справедливо, на перший погляд. Але ж такий поділ майна і соціально несправедливий і економічно недоцільний.

Соціально — мешканець міста не має ніякої матеріальної цінності, крім власних

рук або мозку. Економічно — тому, що світова тенденція розвитку економіки свідчить, що виграє укрупнене виробництво, і рано чи пізно земля опиниться в руках великих землевласників. В Україні всі умови сприяють саме цьому. Дрібні теперішні землевласники перетворяться в звичайну робочу силу, тобто в кріпаків або колгоспників. А землевласник стане паном.

Ананій Закревський стверджує, що висновки письменника про мову — всього-на-всього побажання. Але ж у нього лекція, а не закон або указ про обов’язковість використання української мови у всіх державних установах та освітніх закладах. Хіба автор лекції не довів, що таке наша мова і чому вона стоїть на четвертому місці в лінгвістичному рейтингу мов

світу? І не розказав, як вона виживала разом із культурою протягом століть? А сьогодні дає зрозуміти, що наша мова і далі приречена не на процвітання, а на виживання. Російська мова, сьома за рейтингом, так глибоко запустила своє коріння тому, що вона була не просто державною, але й мовою сильної держави.

Звичайно, деякі з наших можновладців розуміють, у яку соціально-економічну яму провалилася наша країна. І тому вони затіяли політично-конституційну реформу, роблячи вигляд, що дбають про пенсіонера й сироту, приватизовані ЗМІ цілодобово втовмачують нам, що “життя стало краще, стало веселее”. А що ж ми? А ми наївно віримо: “Захід нам допоможе”. Приїхали. Пора б виходити на український шлях. А з ким? Цього

питання письменник не торкається. Його підказує автор “Звідки і куди?” У нього — однозначно: голосуємо за Ющенка. Така категоричність притаманна або людям, які приймають усе на віру, або дуже підвладні словесному гіпнозу.

А якщо трошки проаналізувати з неупередженої точки зору? Почати хоча б із двох політичних полюсів нашого партійного багатолосся. У нас на лівому полюсі — комуністи. При цьому слові у багатьох українців виникає асоціація: голодомор, ГУЛАГ, КДБ. Потім більшість українців пригадує: шахтар або металург заробляв більше, ніж чиновник, робітник кожного року міг поїхати в який-небудь оздоровчий заклад тощо. Як і за чий кошт це робилося, написано багато, але сама система, якби її очистити від дурнів і кар’єристів, могла б зробити державу з високим рівнем соціальної справедливості. Здавалось

би, людині праці потрібно голосувати за цю оновлену партію. Але... Вони ж — за повернення України до Союзу, тобто за єдину державу разом із Росією, яка тепер теж у руках своїх олігархів.

Що стосується правих партій усіх відтінків, то вони за роки свого існування не зробили нічого корисного ні для простої людини праці, ні для справді незалежної держави. Одержали від російських казнокрадів відкупну у вигляді незалежності, розвалили економіку, а тепер шукають, у яке ярмо запрягти українських людей: у російське, в європейське чи в американське і якщо ми виберемо навіть нашого українця, то де впевненість у тому, що Україна залишиться нашою? Нашою з нашою гідністю особи, гідністю держави, нашою суспільною системою українського шляху.

• **Петро САГАЙДАК**, м. Іллічівськ Одеської обл.

ПЕРШОДЖЕРЕЛО

КЛЮЧИК ВІД СКАРБІВ ЗЕМЛІ

Вивчаючи голоси новонароджених різних націй, їхній перший крик як вітання світові, вчені-генетики встановили, що в малят кожного народу є свої особливості.

Виявляється, вода, земля, повітря — все оточуюче середовище даної місцевості мають свої, лише йому притаманні вібрації. І мова певного народу, її звуки, зароджуючись на певній території, формуються залежно від цих вібрацій. Уже достеменно відомо, що і земля, і вода, й повітря, так само, як і їжа, дають людині енергію, необхідну для життєдіяльності. А мова — то як золотий ключик від енергетичних скарбів тієї землі, на якій народився, живеш.

Відомо також, що дитина, скажімо, українки й китайця, щоб мати все необхідне для розвитку в Україні, повинна розмовляти (думати) лише українською мовою. Інші, особливо батькову, їй також не зашкодить знати, до того ж, чим більше, тим краще. Але коли ця ж сама дитина житиме в Китаї, то, щоб отримати від землі, середовища всі необхідні для закладення свого фізичного, психічного й морального здоров’я “соки”, вона, безперечно, повинна спілкуватися, міркувати, писати китайською.

Дитину ж, яка розмовляє вібраційно чужою цій землі мовою, можна уявити прекрасною квіткою, наприклад, герберою, якій на стебельце, як тільки вона почало розвиватися, одягли щільне металеве кільце, що утруднює проходження соків із ґрунту до голівки-цвіту.

Ось що, виявляється, в нашому житті є рідна мова, і та перша пісенька, співана ненею біля нашої колиски, і перша дитяча яскраво-сміхнена книжка...

“ВИШИВАЛА Я УЗОРИ...”

Ще в далекі літа дитинства любила маленька Тоня при тьмяному світлі гасової лампи спостерігати, як вишиває мама.

Минув час, і Тоня вирішила сама вишивати. Буває, сидить вечорами за п’яльцями і тихо наспівує пісню, якої навчила її бабуся.

У юні літа молодим серцям прагнеться особливого польоту. Ото й Антоніна Теленчак, окрилена романтикою, вирішила податися до Херсона, де промисловий гігант запрошував дівчат з України, пропонуючи їм стати ткалями...

Одного разу, чергуючи в пункті громадського правопорядку, отримала запрошення на роботу в міліцію. Якраз у той час, коли почав згортати свою діяльність бавовняний комбінат, коли її, як не парадоксально, внесли до списку людей, котрі підпали під скорочення... Причиною такого кроку адміністрації стала травма. А на підприємстві було таке соціалістичне зобов’язання — працювати без травм...

— Зараз, працюючи телефоністкою обласного управління внутрішніх справ, сповідую я один несхибний принцип — оперувати на своїй роботі винятково українською мовою.

Антоніна Дмитрівна розповіла про випадок, коли, піднявши трубку, почула роздратований вигук од-



ного кримського абонента: “Вы что, девушка, не можете объяснить на нормальном языке?”

— Отоді мене зачепило за живе: бачите, людина не розуміє, що телефоністка на комутатор державної міліції. Я тоді делікатно і терпляче довела своєму далекому опоненту, що на території України її мова, особливо у державній структурі, — закон... Що приємно, Антоніну вгаду-

ють нині за голосом найвідомішої чини з міністерства, навіть із ближнього зарубіжжя розмовляють із нею українською мовою.

Була в новій біографії Антоніни Дмитрівни ще одна досить пам’ятна сторінка. Позаторік її вишита робота була вручена у Ватикані самому Папі Римському. Тоді там побувала делегація української міліції, котра здійснила візит до святийшого Пон-

МОВНА СИТУАЦІЯ

заборонив свої твори перекладати українською мовою. Поряд — кінотеатр “Родина”. То неже свою Батьківщину українці повинні називати чужомовним словом? Чи тут мається на увазі не наша Батьківщина, а чужа “родина”? Мабуть, що й таке: адже третій кінотеатр має назву “Росія”...

То чому ж дивуватися, коли в держустановах держслужбовці розмовляють російською мовою? Хоча саме вони повинні виконувати Закон про мову!

Відрядно, що в нашому місті є люди, небайдужі до рідної мови. Наприклад, цього року вже вчетверте при підтримці партії “Собор” голова Київського обласного жіночого товариства ім. Олени Теліги Олена Вовченко організувала обласний конкурс читачів ім. Олени Теліги. У ньому брали участь майже всі райони області. Серед лауреатів конкурсу — й наші білоцерківці. Цей конкурс завжди підтримує Білоцерківський відділ культури, незважаючи на обмеженість у коштах.

Але прикро, що таких прикладів не так багато. І причина полягає в тому, що тільки для справжніх українців мова справді є їхньою душею, а не одягом, який можна зняти чи поміняти на інший.

• **Тайна БРАТЧЕНКО**, м. Біла Церква

ПОЦІЛУНОК

У Донецьку судила майже сліпа Феміда Україну-неньку та її діточок зі школи № 36.

Я був на останньому засіданні апеляційного суду. Судове засідання судді затримали на одну годину, посилаючись на непрацездатність якогось комп’ютера. Потім перевели засідання у третю залу. Співробітники суду про затримання початку роботи неодноразово повідомляли українців чорномирдіською мовою!

Коли почалося засідання, з’ясувалося, що жоден із причетних до закриття школи чиновників у суд не з’явився! Сидів я, слухав, як біль українців, сльози їхніх дітей загортають “байдужисту” у стандартні судові фрази, кидаючи в закуток столу крик — заяви батьків (На засіданні не оприлюднили жодної заяви).

Остання фраза судді Пономарьової: “Чому заздалегідь не підготували заяви про відвід суддів?” І відповідь батьків: “Так ми ж не знали, яке буде рішення суду!” — говорить, що суддям рішення було відоме ще до початку засідання. От чому не прийшло чиновництво з адміністрації!

Закінчувався короткий зимовий день. Усі поспішали додому. Виїшов і я. Поруч була директор “підсудної” школи. Звернувся чи до неї,

ВИТОКИ ТВОРЧОСТІ

тифіка. Ось що писав журнал “Міліція України” в одному з чисел 2002 року: “Під час паломництва Святому отцю виповнилося 82 роки. З цієї нагоди Папі Римському було вручено рушник, який спеціально для цього вишила Антоніна Теленчак, кавалер ордена Трудової Слави III ступеня...”

— Сюжети для своїх вишивок я черпаю з природи, — ділиться з подругами майстриня, — буваючи в полі чи в лісі, спостерігаю за птахами, квітами, деревами... Адже важливо підмітити природну достовірність ніжної тичинки, пелюстки, а то й цілого суцвіття...

Роботи вишивальниці розлітаються по світу. Багато скатертин, серветок, рушників “поїхали” до Канади, Австралії, країн Європи. Нині Антоніна Дмитрівна вишиває скатертину розміром півтора на чотири метри — на замовлення одного з батьків, який вирішив подарувати на весілля рідної доньки таку оригінальну й неповторну річ. А шлях цього гаптованого твору має пролягти аж до Сіднея...

— Ви знаєте, — усміхається Антоніна, — вишивання для української жінки — це справжня стихія.

У цій творчості, як у краплині роси, відзеркалюється щедра й висока краса душі українського народу.

• **Валерій КУЛИК**, письменник, м. Херсон

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

чи до неба: “Як їх земля українська тримає?! Ідять українські борщі, український хліб з олією, п’ють дніпровську воду, одержують українські гривні... і таке витворяють! Чому таку співучу мову заштовхують, заганяють у “червону” книгу?!”

“Вибачте, вже вечір, — відповіла жінка, — ми майже нічого не їли, готуючись до суду. Поки вони пишуть заву-відвід, побіжу та куплю хоча б піріжок”.

“Заждіть, — промовив я, дістаючи гаманець, візьміть як підтримку мою пенсіонерську оцю умовну копійчину”. Вона взяла і з притомленою, але широко посмішкою підійшла до мене і... поцілувала у шок. “Дякую Вам, нам так зараз потрібна підтримка”, — промовила, прощаючись.

Ішов по вулицях і звертався до Бога: “Дай нам зрозуміти кричущу, на наш погляд, ісенітницю! Усе, що чиниться у світі, чиниться з волі Божої. Але ж... чому? чому таке тут коїться?...” І тут прийшла думка: Можливо, Господь дав урок молоді? Ці учні ніколи не забудуть донецьких уроків! Через декілька років вони наберуться сил, знань. Ото будуть воїни! Не ми.

• **Р. СТЕШЕНКО**, ветеран праці, член “Просвіти”



СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

НАМ ДІДЬКО “ДОБРАНІЧ” КАЖЕ

Який українець не любить дотепно складеної мови? Заради красного слівця не пожаліє і вітця. Любов до влучного слова видає у нас самозакханих індивідуалів, які все про все знають і все розуміють. Коли таких любомудрів збирається декілька, — дискусія неминуча. Такий собі міні-парламент.

Найулюбленішою темою дотепів є те, що далеко й високо, тобто справи влади та політики.

Від дотепів до кепкування — один крок. Кепкують із ближнього, політиків, олігархів і “нових українців”. Кепкують навіть із ще не обраного Президента і зас-терігають народ від його можливих зловживань владою. Верх дотепу — це такі дати можливість народові обрати Президента, якого захочуть, але за день перед цим так переписати закон, щоб Президент виявився безсилим фігурантом. А потім дотепники не без задоволення кричатимуть: “Маєте свого Президента, а що він може змінити?!” Тут народ не знайде дотепнішого, як закликати варягів: “Прийдіть і правте нами!” Хоч із цього дотепу не вийде нічого, бо “варягів” вже при владі більше, ніж посполитих.

Цікаво знати: якийсь заморський політтехнолог таки розкрив нашу слабкість до влучного слова й вирішив на цьому заробити. Усе просто, навіть геніально — наш мозок сприймає ефектні фрази майже без аналізу й оцінки змісту, як красиву істину. Все відбувається поза нашою волею. Адже дотепне слово спокушає всіх людей, хоч українців, напевно, найбільше. Це відомо ще з біблійних часів. Спочатку дотепними речами Змія була спокушена жона Адама. Відтоді прогрес пішов далеко вперед. А в нашу добу інформаційних технологій найпопулярнішими та найпопулярнішими стали дотепи телевізійні. Хіба не бачите, як щодня нас розважають два теледотепники? Один — некрасивий і саркастичний, зате інший — справжній вусатий козак, так і жонглує дотепами, достеменно як дідько, чи характерник якийсь. Мов Змій, що спокушає нашу прародительку, так і сяк вивертає словеса, дотепами так і сипле складно та повчально. Хоч-не-хоч, а повіриш, що наші українці — погані, а їхні хлопці — хороші. Видивитесь отой симпатичний дідько на тебе з телеекрана, промовить, як ліпший колега, чемним та лагідним голосом, дотепно вмовляючи віддати душу чи просто повіситись, адже твій політик — слабак, а ти — бідний від олігарха. А під кінець так по-приятельськи підморгне, поведе чорним фарбованим вусом і скаже родинно: “Добраніч!”

Тепер я знаю, що мали на увазі наші предки, посилаючи когось туди, де дідько “добраніч” каже. Це місце є країною дотепників, де кожен чекає своєї черги сказати таке, чого до нього досі ніхто не говорив. При цьому ніхто не турбується про слухача. Народ не зважає на політиків, політики повчають і ганьблять за пасивність народ, українці жваво купують чужі газети й плачуть про нечисленність власних, вимагають казна-чого й радять усім, як діяти.

Дотепникам важливо гарно, складно сказати, щоб потім із почуттям виконаного обов’язку піти додому й чекати на результат. Вони свято вірять, що їхнє полум’яне слово зробить так, що хтось працюватиме в українських організаціях, і такі зробити усе реальністю — тільки не вони. Увечері всі увімкнуть телевизор, щоб пересвідчитися в дотепності отого вусатого дідька, який чемно каже: “Добраніч”! Мізки мільйонів дотепників спрагло проковтнуть черговий диявольський, віртуозно складений дотеп, без якого вже не заснути з думкою про те, що він там ще придумав завтра. Життя, мов у казці, — чим далі, тим дотепніше...

• **Володимир ФЕРЕНЦ,**
м. Івано-Франківськ

ПРО СПІЛЬНЕ МІЖ ЕФІОПІЄЮ, НОРВЕГІЄЮ І НАМИ

Достатньо поглянути на теперішню політичну мапу Африки, в якій до часу закінчення II Світової війни була лише одна незалежна держава — Ефіопія (Абіссінія), щоб дійти висновку: XX століття — це епоха розвалу імперій, самовизволення десятків народів і утворення нових держав.

Стосовно корінних етносів метрополії застосовували систему заходів, що мали за мету фізично, інтелектуально й морально-духовно їх ослабити і зробити у всьому залежними від колоніальної адміністрації.

За такою схемою чинили всі імперії — від Риму й Візантії до Великобританії і Росії. Але тільки остання досягла майже абсолютно успішних результатів у деморалізації та комплексній денационалізації підкорених нею народів.

Скажімо, у Львів, у якому завжди був надлишок робочої сили, починаючи з 1944 року, щорічно переселялося 10—12 тисяч росіян, яким одразу надавалися житло й робота. А ті львів’яни, які мешкали в центрі міста і мали добротні квартири, швидко опановували містечко збивання кедрових шишок денубуд у сибірській тайзі.

Таким чином, із 1926 року росіян в Україні збільшилося в п’ять разів, українців — лише в 1,5 раза.

У Росію ж направлялися на роботу інтелектуали та молода інтелігенція після закінчення вузів, там вони втрачали етнічну ідентичність, асимілювалися й перетворювалися в “руських”.

Метропольна меншіна одразу відчувала політичний і мовно-культурний дискон-

форт; для неї навіть саме прирівнювання колишніх аборигенів із ними в громадянських правах було образою.

Отримавши в 1918 р. свою державу, після п’ятсотрічного перебування під німцями, Чехія повела жорстоку та безкомпромісну боротьбу проти німецької мови та її носіїв, а закінчилося тим, що після II Світової війни майже два мільйони німців було виселено на їхню історичну батьківщину. Чехія стала мононаціональною, а разом із тим і членом НАТО та ЄС.

А хіба в свій час хто-небудь у світі хоч пальцем кивнув у бік Румунії за те, що після окупації в 1918 році Буковини, вона буквально палицями вибивала з українців українську мову?

У 1905 році Норвегія виборювала свою незалежність від Швеції. Якими образливими словами шведи обзивали норвежців, які тільки прокльони не сипалися на їхні голови з боку шведів, чого тільки їм не пророкували...

Тоді ніхто не підтримав ні Швецію в її намаганнях утримати у своїй державі Норвегію, ні норвежців у бажанні мати свою державу.

Тоді чому ж Україна випала із контексту генези постімперських держав?

Пояснення цього — низка несприятливих обставин, котрі з часів Б. Хмельницького та І. Мазепи тяжким прокляттям нависли над багатьма поколіннями українців. І перше місце займає азійсько-жорстокий і немилосердно-середньовічний менталітет російськоімперської меншини в Україні.

Якщо в усіх інших постімперських державах залишки імперської нації пристосовувалися до нового для них ладу, то в Україні навпаки — “пристосовують” для і під себе корінний етнос. Тобто, до українців на їхній батьківщині запроваджений апартеїд південно-африканського зразка 1960—1970 років.

Немає свого, національного — заповнює всі державницькі “шпарини” більш потужне, по інерції сильніше й живучіше імперсько-космополітичне. І тут лібералізм і демократія не є тим інструментом, котрим можна стримати та “поставити на місце” останнє. Наприклад, якщо б після вересня 1939 року в Західній Україні советська влада поставилася так лояльно й демократично до всього польського, що там залишилося, так само, як українська ставиться тепер до всього російського, то досі в Галичині й на Волині іс-

СУСПІЛЬСТВО І МИ

нували б тільки польські школи, а більшість населення розмовляла б тільки польською.

Нідерланди, Англія, Франція, Португалія далекі від колишніх своїх колоній. Росія — поруч, її імперське важке дихання в “потилицю” України відчувається повсякчас.

Усе залежить від природи та характеру влади країни. Великий італієць Макіавеллі стверджував, що влада має бути сильною у двох випадках: на початку розбудови держави і, коли в усталених державах настає деморалізація народу.

Тоді, якою ж повинна бути влада України, якщо здеморалізований, зі zdeформованим світоглядом, духовно обкрадений, зденационалізований український народ несподівано для себе отримав державність?

А щоб сучасні політики й політологи не дивувались і не запитували себе: “Як це могло статися, що українці після 337 років підросійського ярма, отримавши свою державу, знову всунули туди свою голову?”, то потрібно вибрати принципово нову, відповідальну й українську владу.

Досвід країн Балтії вселяє надію, що 78 % українців нашої держави нарешті виберуть для себе свою владу.

• **Михайло ГНІДЮК,**
м. Чернівці

РЕЗОНАНС

НАС НЕ СПИНИТИ!

На нинішній рік я знову поновив передплату газети “Слово Просвіти”. І в четвертому числі з хвилюванням прочитав вірш-руну Дмитра Павличка “Переяславська Рада”. Він мій давній і улюблений поет, у якого на першому місці глибока філософська думка, а не пошук якоїсь кучерявої форми.

Своїм новим віршем “Переяславська Рада” Дмитро Васильович нашоухнув мене на думку: а чому б “Просвіті” не впорядкувати збірник поезій “Укрівські Руни”, до якого б увійшли твори давніх українських митців (I частина), нинішніх поетів (II частина), народні пісні та думи про визвольну боротьбу (III частина). Але твори підібрати цілеспрямовано — Переяславська Рада і її трагічні наслідки для України.

P. S. Дійство, яке відбувалося в палаці “Україна”, — це ще не вершина російського торжества в Україні... Чим довше

кучмісти матимуть владу, тим у більшій небезпеці знаходитиметься Україна!

• **Володимир ЩЕРБА,**
снт. Шрамківка на Черкащині

* * *

Ваша газета для мене світлий промінчик у нашій глухомані. За 2003 рік я зробив підшивку і передав її до шкільної бібліотеки.

При церемонії закриття року Росії в Україні дивився і слухав виступи президентів, як вони давали оцінку значення “Переяславської ради”. Я онімів. І думаю: о, Боже, як же тепер буди жити? Коли глянув: на столі лежить “Слово Просвіти” № 4 і на першій сторінці вірш Дмитра Павличка “Переяславська рада”. Прочитав і відпустило.

• **Петро ГАЛАН,**
с. Кірове Дніпропетровської обл.

ПРОСВІТЯНСЬКЕ

Утретє поспіль відбулося засідання літературного кафе в промислово-економічному коледжі НАУ, в Солом’янському районі м. Києва.

В ошатній залі, дбайливо прибраній барвистими українськими вишиванками, вишитими іконами, рушниками, за столиками з гарячим запашним чаєм розмістилися господарі — учні та викладачі коледжу, гості-просвітяни, письменники, студенти та викладачі київських ВНЗ, члени координаційної ради з питань реалізації державної мовної політики у ВНЗ Києва I—II рівня акредитації.

Вела засідання господиня — Галина Миколаївна Трегубова — викладачка коледжу, багаторічна просвітянка, голова осередку “Просвіти”. Розмова велася про чарівність, значення та роль української мови, літератури, пісні.

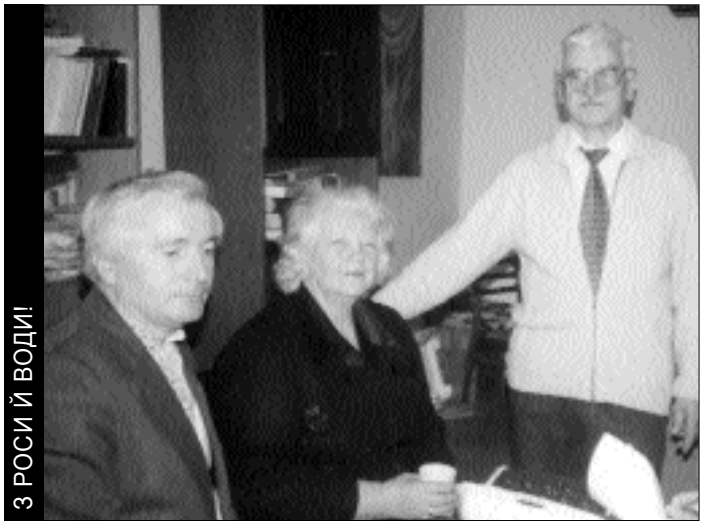
Присутніх приємно вразили численні виступи талановитих

учнів та викладачів коледжу. Звучали власні вірші учениці Ганни Заболотної, власні пісні у виконанні викладачів Лесі Тузлової та Сергія Майстеркова.

З вітальним словом виступили й гості: Євген Букет — голова Київського обласного об’єднання “Молода Просвіта”, письменники — Петро Засенко та Людмила Красицька, інші відомі просвітяни.

Кульмінацією вечора був виступ директора коледжу Віктора Петровича Анненкова. У його зворушливому зверненні до учасників засідання відчувалося піклування і дбайливе ставлення до учнів та викладачів — шанувальників української мови, велика, неприхована любов його, росіянина, до української мови, української пісні.

• **Зоя ГОЛОТА,**
голова Солом’янського районного об’єднання ВУТ “Просвіта”



З РОСИ І ВОДИ!

МАТИ “ТРИМАЄ ЛІНІЮ ОБОРОНИ”

“Моя мова, мій народ, моя Батьківщина...” — цими словами починається стаття Валерія Марченка “Київський діалог”, яка, як і стаття “За караваном ідейності”, — де він виступав проти брехні та угодництва в літературі, публіцистиці, — інкримінувалися йому на суді (25—27 грудня 1973 р.) як злочин проти радянської влади.

Ціна виявилася занадто високою. В лещатах жорстокої системи опинилися Син і Мати... Довелося побувати “межи терен пекельних”, — витерпіти савалля адміністрації, судів... — “сильний світу цього”, зраду, доноси, дізнатися про ласку КДБ...

Син і Мати, — мають відвагу безкомпромісно виступити проти цілої звироднілої комуністичної системи — імперії зла. Мати—Син—Україна, — як і Мова—Народ—Батьківщина, — класичний трикутник. У цьому випадку всі слова несуть сакральний зміст і перебувають в ідеальній єдності.

Мати з гідністю “тримає лінію оборони”, яку розпочав її Син із думою про Україну.

Ніна Смузжаниця-Марчен-

ко — чудовий педагог, науковець, відома громадська діячка. За упорядковані дві книжки свого сина, знаного правозахисника, перекладача, дослідника, журналіста Валерія Марченка, замордованого в радянських концтаборах, — “Листи до матері з неволі” та “Валерій Марченко. Життя і творчість” — удостоєна звання лауреата Міжнародної літературно-мистецької премії імені Олени Теліги (2002 р.).

На жаль, на мертвій точці зависає думка піднята пресою і патріотами України про переіменування вулиці Щербакова на вулицю Валерія Марченка та присвоєння його імені школі, в якій він навчався.

Нині у Ніни Марченко славної ювілей.

...Многая літа, дорога Бергине. З роси і води вам, пані Ніно.

• **Лариса ПРОСЯТКІВСЬКА,**
м. Київ

На фото Л. Возної: Ніна Смузжаниця-Марченко в колі друзів сина — Василя Овсієнка та Євгена Сверстюка.



ЛЮДИ, БУДЬТЕ ПИЛЬНІ!

Серед понять стратегічного масштабу слово “фашизм” чи не єдине, що сприймається в нашому суспільстві однозначно й адекватно. Як крайній вираз тоталітаристської репресивної політики державної влади та антигуманної політичної ідеології. Є певна соціополітична різниця між німецьким нацизмом, італійським фашизмом і російським комунізмом, але основа в них одна: виведення своїх супротивників за межі права, знищення їх ідеологічно (пропагандистсько-психологічно) і фізично. Що це таке, наше суспільство знає, бо пережило ленінсько-сталінський (і далі — аж до “перебудови” М. Горбачова) компартійний терор і Другу світову війну.

Війна конкретизувала поняття в уявленні мільйонів. Радянський імперський фашизм, що постав і утвердився в іншому понятійному одязі, скористався цим: він почав називати своїх політичних супротивників “фашистами”, “українськими буржуазними націоналістами”, ця смертоносна для українців ідеологічна дубинка імперії, стала в його лексиконі “націонал-фашизмом”.

Дубинка вигулює раз по раз і в незалежній Україні. Як найпереконливіший знак становища нашого народу і примарності нашої державності. 2000-го року керівництво країни трактує мирні опозиційні демонстрації як загрозу фашизму. Ретельно організовані політичні маніфестації фашистського штибу в Донецьку проти блоку В. Ющенка “Наша Україна” проходять під гаслами та символами німецького нацизму. Прокуратура не порушує за цим фактом кримінальної справи. Президент і прем’єр-міністр фактично виправдали організаторів та учасників шашашу. Після перемоги на парламентських виборах блоку “Наша Україна” преса “ліберальної імперії” зарясніла кличкою “нашисти”, тобто фашисти. Газета “Київський телеграф” повідомляє про поїздку В. Ющенка до Німеччини, “одягнувши” його у форму есесівця, щоправда, ледь приховавши свою диверсійну виступку іменем відомого кіногероя Штірліца. Виходить газета під орудою н. д. Андрія Деркача — випускника Академії Міністерства безпеки Росії 1993 р., сина колишнього голови СБУ!

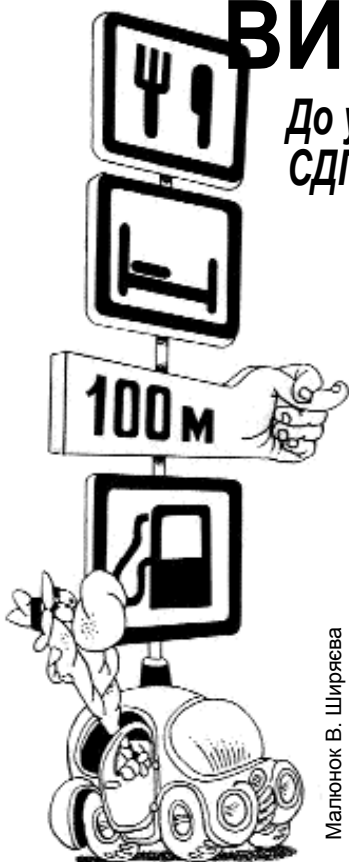
“КРУГЛИЙ СТИЛ”

“1954-й рік завершив формування української державності, став останньою крапкою її соборності”, — відзначили учасники “круглого столу” в Сімферополі — “50-річчя входження Криму до складу України і місце автономії в нашій сучасній державі”.

Історична справедливість і доцільність акту злуки півострова з материком за мотивацією економічної необхідності, територіальної близькості, спільності з правіку тісних господарських і культурних зв’язків перевірена часом і вже давно ні в кого не викликає жодних сумнівів. Подія, півстоліття якої відзначали 19 лютого, історично виправдана, що підтверджують сьогодні й соціально-економічні та політичні реалії. Адже всі ці роки ми прожили в атмосфері стабільності. Навіть у тих, хто понині не може змиритися з фактом приєднання Криму до України в 1954 році, досі намагається “пережовувати” фальсифікат байки про “подарунок Хрущова”. Насправді, Росія передала Україні “свій головний біль”. Зауважено: Україні було передано Крим — 24 тис. кв. км, а навзаєм Росії — 25 тисяч квадратних кілометрів українських земель. Обезлюднілий

І ЗНОВУ — ІМПЕРСЬКИЙ ВИШКІР ФАШИЗМУ

До уваги начальників телеканалу “1+1”, СДПУ(о) і влади загалом. Публічно (тобто, як



Малюнок В. Ширяєва

Авторська програма Д. Джангірова і Д. Корчинського “Проте”, що ось уже кілька місяців виходить на телеканалі “1+1” п’ять разів на тиждень у найкращий ефірний час, відразу після “ТСН”, перед спортивними новинами, контексту не потребує — настільки вона політично однозначна й акцентована. Однак в ряді вищезгаданих виявів антиукраїнського “інтернаціоналізму” компартійного гарту програма, будучи в суті своїй голосом політичного режиму, увиразнює політико-ідеологічне становище українського народу. До речі, невдовзі після появи передачі О. Роднянський, генеральний продюсер телеканалу, повідомив, що “Проте” не буде виходити, позаяк ця програма не відповідає “форматові” каналу. Проте воно, звичайно, з волі вищої сили, дуже скоро відновило свої сеанси “психотерапії” “націоналістів”, і ці сеанси триватимуть, з усього судячи, до президентських виборів. А може, й після них. Як-

що перемаже ліберальна імперія п’ятої колонії, а В. Ющенко не зійде з політичної арени.

Отже, день за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем двоє молодих освічених людей, демонструючи добрий публіцистичний стиль, ідейне натхнення і професійний психологічний вишкіл, перед величезною аудиторією громадян України малюють на телеекрані абсолютне зло в образі Віктора Ющенка, майже виключно його. Тут теж гуляють “нашисти”, “українські есесівці”, американські долари, наймити США, “невдахи” і т. ін. Атестації “ідейні” присмачуються просто вульгарними. Причому й на адресу зарубіжних державних діячів — такого рівня політичної розпусти й безвідповідальності, що це могло б створити дипломатичні колізії. Бо телебачення, в кінцевому рахунку, — трибуна державна.

І ще один аспект не тільки політико-морального, а й державного розуміння ситуації. В. Ющенко — народний депутат, лідер партійного блоку, що переміг на парламентських виборах. Гидкий шашаш на його імені — пльовок в обличчя мільйонам українських громадян.

Зміст і стиль програми “Проте” — зразок політичної пропаганди, коли об’єкт критики ставиться поза межі права і не припускається можливість діалогу з ним; коли він зло, яке треба просто знищити. Така логіка — сутність тоталітаризму. Тобто фашизму.

Але чому “імперського”? Бо, хоч би як скреготили владними зубами більшовики (і в лапках, і без лапок), ніхто не спростує того факту, що Віктор Ющенко і його блок “Наша Україна” — найвагоміше і найприродніше політичне представництво українського народу. Того народу, який у XX столітті пережив страхіття окупаційних режимів імперського тоталітаризму (СРСР) і гітлерівського

нацизму. А в незалежній Україні, не знайшовши в собі сил утвердити свою державність, стогне під пресом “ліберальної імперії” та кримінальної феодальної кланократії.

Для рейтингу телеканалу “1+1” хочу додати: програма В. Піховська “Епіцентр” у суті своїй робить те саме, що й “Проте”, лише у пристойнішій формі, начебто аналітичній.

P.S. Звертаюся до Комітету в справах свободи слова та інформації Верховної Ради України з проханням обговорити моє звернення до керівництва телеканалу “1+1” і дати програмі “Проте” належну правову оцінку, ініціювавши розгляд ситуації на державному рівні. Пропоную також видати тексти програми “Проте” окремою брошурою, доповнивши їх лаконічним, але принциповим коментарем. Суспільство має знати своїх “героїв”. Тоді зрозуміє, що ностальгія за “інтернаціональним” фашизмом не тільки червона, а й рожева, молодого покоління, “демократія” якого теж “найкраща в світі” (як у СРСР).

P.P.S. З якогось часу я записую програму “Проте” на диктофон. Але, склавши собі про неї більш ніж виразне уявлення, перестаю бути її слухачем. Надто брудні ці п’ять хвилин. Вони переносять мене у “світлі минуле” етапу на заслання — у проміжну камеру пересильної якутської тюрми, яка (камера) мала такий вигляд: посередині, майже на всю її довжину, — калюжа; з боків, уздовж стін, від дверей до “параши” на протилежному кінці — три голі металеві дошки на відстані сантиметрів 7—8 одна від одної (це, очевидно, мало бути нарами), а під вікном, чомусь на підвищенні, нібито туалет, — гора людських екскрементів.

Хай живе “ліберальна імперія”!

Юрій БАДЗЬО,
громадянин нашої України

ЮВІЛЕЙ УКРАЇНСЬКОГО КРИМУ

Крим, де після депортації кримських татар залишилося менше 500 тисяч жителів, кинула у обійми України економічна безвихідь, переконливо доводили історики, політологи, аналітики, економісти, представники громадських організацій. Замість “ордена на грудях планети” Україна отримала клубок проблем. Післявоєнна зруйнована країна була змушена кинути величезні ресурси на відбудову півострова, який без українських мозолів не відновив би свого господарства. Щоб Крим існував, потрібно було провестися сюди воду, подати електроенергію, спрямувати транспортні потоки, підняти сільське, рибне, промислове господарство...

Сучасний же статус автономної республіки Крим у складі суверенної України розкриває нові горизонти завдяки тому, що півострів є єдиною економічною системою в рамках нашої держави. Зростання добробуту й курортного іміджу сприятиме використанню природних багатств півострова, на шельфі якого міститься 60 % запасів нафти й газу України. Через три роки кримська чорноморська нафта може забезпечити потреби нашої країни пов-

ністю. Стрімко зростає кількість видобутку природного газу.

Розв’яз краю був би успішнішим, якби ми не “підпорядкували економіку політиці”, зазначали учасники “круглого столу”. Це заважає воскресінню кримського села, зруйнованого багато в чому непродуманими новаціями, гальмує розвиток нині підупалої вельми складної й специфічної землеробської культури краю садів і виноградників, ефіроносів і тютюну. Держава й керівництво автономії досі не знайшли шляхів вирішення цієї проблеми: що робити, аби Крим став інвестиційно привабливим регіоном? Питання, чи має Україна цілісну стратегічну політику щодо Криму, чи й надалі працюватиме “в режимі гасіння пожеж” залишилося відкритим. Хоча відзначалися успіхи київських і місцевих урядовців у послідовності й принциповості гармонізації міжнаціональних стосунків, стабілізації життя “мембранного півострова”. Не виключено намагання автономізації краю вже не за територіальною, а за національною ознакою. Але багатогранно осмислити цей аспект заважала відсутність запрошених на дискусію представників кримських татар.

Між тим, дехто з промовців говорив про розповсюдження тут нетрадиційних форм ісламу, геометричну прогресію росту регіональних общин, які їх сповідують, потребу щоденної турботи про спокійне майбуття краю. Крим уже не може “хитнутися” до Росії, бо дві третини його жителів-росіян не бажають припинити своїх українських гуманітарних зв’язків. Сепаратизм залишився клопотом окремих маргіналів, які не знаходять підтримки кримчан. Останні піввіку довели: Крим став прикладом формування української політичної нації.

Учасники “круглого столу” переконані: у Криму сьогодні немає об’єктивних підстав для розвитку міжнаціональних чи мікконфесійних конфліктів. Більшість кримчан — за толерантність відносин і проти екстремізму, за мир і злагоду. Спільними зусиллями можна зупинити будь-які прояви конфронтації на півострові. Потрібно зробити все, щоб ми разом у державі зуміли жити краще, домогтися відповідальності влади за свої дії.

Віктор ХОМЕНКО,
Крим

МОВА ВЛАДИ

ВІЙНА ТРИВАЄ?

“Ваше слово, товаришу Маузер”, — цей аргумент був вирішальним для більшовиків минулих часів. “Ваше слово, товаришу податківцев”, — цей аргумент став провідним для більшовиків теперішніх. До такого висновку спонукає ситуація з невірною (поки що) українською книгою, яка, схоже, за кілька років може залишитися тільки в бібліотеках. Якщо, звісно, залишаться самі бібліотеки.

Отож, вісімдесят шість років тому, коли червоні війська Муравйова й Коцюбинського-молодшого взяли штурмом Київ, на вулицях розстрілювали за одне-однісіньке необачно вимовлене українське слово. Вісімдесят п’ять років тому, коли Київ узяли червоні бригади Щорса й Боженка, знову почалися розстріли з тією ж мотивацією. А хвацький комбриг Боженко встиг уславитися й іншим: він заборонив виставу класичної “Наталки Полтавки”, мотивуючи це тим, що українська мова — то є мова контрреволюційна.

На жаль, багато чого з того часу повертається. Ні, на вулицях Києва поки що не розстрілюють за необачно вимовлене українське слово. Натомість розстрілюють саме українське слово. Як відомо, наприкінці минулого року парламентські більшовики ухвалили Закон про державний бюджет, за яким українська книга була обкладена податком на додану вартість, хоча й без цього податку книга, видана в Україні, удвічі дорожча за видану в Росії. І до прийняття цього закону українська книга займала тільки 5 % обсягу книжкового ринку країни — і то цифра завдяки титанічним зусиллям українських видавців, яким протистоять потужні російські оптові книжоторговельні фірми. Тепер же, з нового року, українське книговидавання практично зупинилося. Постріл був влучним...

Щоправда, Верховна Рада спробувала була частково дати задній хід, проголосували за внесення змін у деякі податкові закони, у зв’язку з чим відновлювався більш-менш прийнятний режим для українського книговидавання. Хоча й за найсприятливішого розвитку подій, на думку книговидавців, для відновлення статус-кво на ринку, зруйнованому депутатами-більшовиками, потрібен рік щонайменше. Але тут у бій проти українського слова пішла важка артилерія.

Державна податкова адміністрація (орган, до речі, відсутній у Конституції України) звернулася до Президента Леоніда Кучми з проханням не підписувати закону про зазначені зміни в оподаткуванні, залишивши, таким чином, у силі ПДВ на книгу. Нагадаю, що керівниками податкової є Юрій Кравченко (той самий, чий “орли”, згідно із записами майора Мельниченка, “розібралися” свого часу з Георгієм Гонгадзе) і Сергій Медведчук, брат глави президентської Адміністрації. Отож, імена тих, хто прагне увійти в історію пліч-о-пліч із Муравйовим та Боженком, відомі.

І наостанок — кілька цифр. На ремонт будинку президентської Адміністрації, за інформацією української преси, виділено цього року чергові 150 млн. гривень. Податкових надходжень від пресингу на українську книгу заплановано одержати “аж” 15 млн. гривень. Одержано ж, у зв’язку із зупинкою українського книговидавання і продажу, нуль. Але, схоже, ті п’ятнадцять мільйонів нікого особливо й не цікавлять. Головне — інше. Немає українських книжок — немає проблем, як сказав би, відповідно до чинної ситуації, товариш Сталін.

ВОВЧИ МЕМУАРИ

— ...І взяв я службу в Дядька, який і призначив мене в найми на посаду Собака, — на схилі віку любить розказувати старий Вовк онукам своїм. — Виділив мені Хазяїн персональну будку, на добрий кований ланцюг мене посадив, персональну алюмінієву миску для харчів поставив: служи, Сіроманець! Гавкай!

— І ти... гавкав? — дивуються нетямущі, наївні щенята.

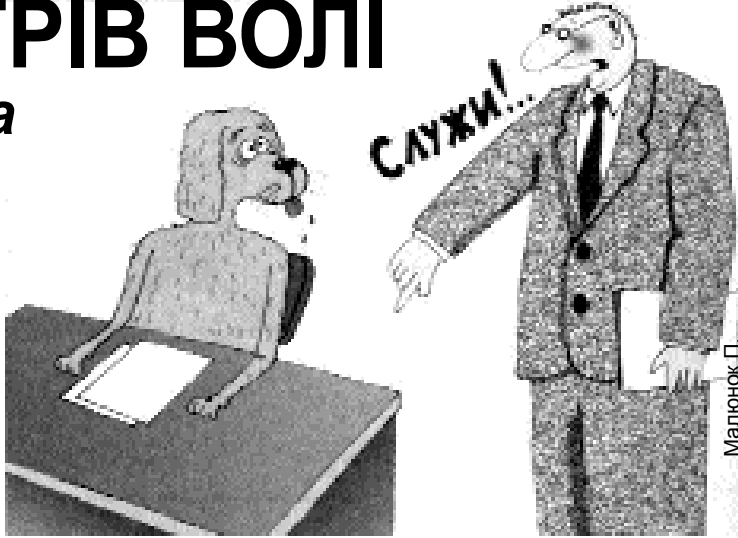
— Те-те!.. Молоде — дурне, — поблажливо гарчить Дід. — На те й служба. На ній, дороженькі мої, незчуєшся, як і загавкаєш! Ось так і зі мною лучилося. А втім, це наука нехитра. А з часом і звик гавкати — де треба, звісно, на кого треба. І лаштитись умію. Теж — де треба й до кого треба. Служба, гавгав, така. Старався.

— І як же це ти, Вовк-Вовчище, та раптом собакою став у Хазяїна? — все ще не можуть второпати

СТО МЕТРІВ ВОЛІ
Притча-байка

(що з них візьмеш — сліпці малі!) щенята. — Ліс на будку промінняв, волю вовчу — на собачий ланцюг... Сірий починає сердитись.

— Що ви знаєте, гав-гав, про життя, що так пасталакаєте? Поживіть, послужіть! От я, наприклад, — на ошийнику бачите? — медаль маю. “За вірну собачу службу”. А це не кожному й собачорі вдається. Не те, що нашому братові-волонтерові. Уміння гавкати й хвостом крутити приходиться лише з роками та роками служити! А я дослужився. Почесне звання маю — “ЗАСЛУЖЕНИЙ ГАВКУН”. А ще — шану, місце під сонцем, зайву кістку в раціоні. Ось подивіться: “Маслак цукровий”. Заслужених гавкунів завжди щедріше году-



ють... А хіба всього цього досягнув би я в лісі, гав? Ось нині книгу мемуарів закінчую — вам на науку. Потомству в приклад: “На ланцюгу

волі” називається... До речі, нашийник у мене персональний, іменний, виданий у довічне користування. З правом передачі на-

щадкам. Вам же, щенята сліпі, й передам свої кайдани заслужені. Не як реліквію, а щоб і ви в них добре служили і по-собачому гавкали. Зважте, — без ланцюга не відаєш, якої довжини твоя воля. І не слухайте тих, хто піддивляє, що воля в них коротка. Це не що інше, як наклеп. На наших славних, добрих, щедрих Хазяїв! Воля, дарована ними, — не коротка і не довга, а в акурат, — по довжині ланцюга. То що з цього виходить, га? Правильно. Треба вірно служити, аби довший цепок заслужити. Все тут справедливо: вірна служба — довший ланцюг, а довший ланцюг — більше в тебе волі. На зайвий метр чи й навіть два. І тому я заслужено вільний, адже маю найдовший ланцюг-цепуру. Аж на сто метрів у довжину! Гуляй — не хоч! Тож і за-тямте, щенятка мої, — заслужиш довший ланцюг, матимеш і волю довшу. Тільки й того, гав-гав!..

• Валентин ЧЕМЕРИС

ХТО Є ХТО?

“Старший родич” знову продемонстрував нам “ху є ху”. Вирішив згальтувати нашу національну гідність. І перевірити “на прочנותь”. Мовляв, як хохли прогавлять ще один, хоч і невеликий, плацдарм — косу Тузла.

Дурної сили та хамства в “родича” не бракувало ніколи. Словоплудство на кшталт “Хотят ли русские войны?..” часто супроводжувалося ножем за спиною... І як відповів один рибалка на Тузлі тележурналісту: “А чого доброго від них колись можна було чекати?..”

Отже, Тузла ще раз показала, хто є хто. І там, у них. І тут, у нас. Колись В. Маяковский писав: “Если бы выставить в музее плачушего большевика, в музее весь день торчали бы ротозеи...”

“Большевикі”, тобто комуністи, в парламенті України залилися ревними сльозами. “Матушка Рассея”, якій вони служать вірою і правдою, дала їм ногою під... вибачте...

— Провокація! — заволали вони. — Хотят перессорить наши братские народы...

Самозваному “наследнику” Богдана Хмельницького Л. Грачу можна не дивуватися. Він тільки упродовж дитячої гри “Украина + Россия = Любовь”. Тільки почав мити коліна, готуючись до ювілею Перея-

славської зради, а тут така лажка...

Дивує розумний і врівноважений політик Г. Крючков: “Политическую обстановку в Украине во многом определяют, сравнительно немногочисленные, но воинствующие крикливые русофобы, целенаправленно культивирующие негативный образ России, чуть ли не как противника. Разжигают антироссийские, антирусские настроения и страсти...”

Трикіяті “русофоби” спровокували Росію виявити свій “негативний” образ. І вона вимушена була показати свої загарбницькі “настроения и страсти...”

“Трудовик” “невідомого фрон-та” А. Деркач з одного ока вичавив “сльозу печалі” з приводу того, що закрутилося навколо Тузли. А з другого — за недостатню “государственную заботу о русском языке...” І признався: “Мы не сумели пережить комплекс неполноценности...” Очевидно, мав на увазі не лише себе, а й інших українців, яким не вистачає кебетти вивчити рідну мову...

Та найоригінальнішим був плач “большевика” В. Міроненка:

— Тузла — это провокация на срыв создания единого экономического пространства...

«ЄРУНДИТИ»
І «ЄРУНДИЦІЇ»

Фейлетон

ся? Чи, може, й ріки не було?.. “Єрундит” роззявив рот. Йому в голову не могло прийти, що “до того” ріка мусила мати якусь назву... І, звісно, мала її: “Ворскла”... Російському слову “єрунда” відповідає українське — “дурниця”. Яке й говорить само за себе. Хоча б першим складом: “дур...”

Коли ця “дур” у головах недалеких, випадкових “єрундитів” — не страшно. Ще той, згадуваний, російський цар добивався: “Даби дурь каждого відна била”. Стихийний глупоті, очевидно, запобігти не можна. Як і не можна добитися загальноосвіченого суспільства.

Але освіченості істориків, політиків варто було б такі добиватися. Або хоча б — відповідальності. Бо коли “єрундизм” летить із вуст випадкового “єрундита”, це принаймні сприймається з усмішкою. Та коли нісенітниця подається “вченим”, вона, ця бацила дурості, поступово руйнує здоров’я суспільного організму. Наносить неабияку шкоду.

Ми не раз уже чули казочки “руських патріотів” та українських холуїв про “Дікоє поле” Південної України. Де нібито ніхто не жив до XVII століття. І лише о тій порі “руські поміщики” почали заселяти його “своїми крепостними”... Правда, “руським патріотам” уже

І заціяли що провокацію не хто інший, як агенти міжнародного імперіалізму. Бо “их хозяева — США — стремятся установить мировое господство, провоцируют конфликты...”

Петя Зябка на хуторі “Мозамбік”, почувши це відкриття, аж присвиснув:

— Йо-мойо!.. Хто б міг подумати, що всі оті затуліни, волошини, рогозини, іванови, ткачови, безродніе, а може, й Путін — агенти США...

А коли прослухав, що депутат українського парламенту В. Міроненко вимагає: “Негайно створити єдиний регулюючий орган єдиного економічного простору; підписати угоду про вільний прохід кораблів через Керченський канал; Азовське море визнати внутрішнім, а кордон провести по дну...” — ще сильніше присвиснув:

— Та цього ж вимагає від України Росія!.. То чий же агент в українському парламенті В. Міроненко?..

Бо якщо “агенти США” з “Комсомольской правды” тішаються, що “Россия прирастает косой Тузла...”, “что к нашему берегу присоединено, — значит наше”, нахваляються, що “прифигачать” усе, що їм сподобається... то агенти Росії в українському парламенті

роблять усе, аби російським “фігачам” полегшити прифигачення української території, а то й усієї України... Заклик колег, що “...у хвилину, коли нашу державу припилюють і зневажають, усі повинні стати й показати свою гідність”, їм чужий. Як, видно, чужа й сама держава... Безродних і в нас вистачає.

Л. М. Кравчук зауважив, що Росія виконує свої стратегічні завдання. Які давно визначила у своїй зовнішній концепції. Україна, мовляв, входить в інтереси Росії. Тільки робить це Росія лукаво. Під виглядом незмінної дружби. З криками — “Навіки разом!” “Ці слова лунають із вуст російських, і часто — українських політиків. Які тут любляють інтереси Росії. Якщо не свідомо, то принаймні із-за “дремучей глупости”.

Напрошується проста, як дишло, логіка. Якщо наш депутат у нашому парламенті любіє інтереси чужої держави, значить він не наш. І його треба гнати у три шиї. А якщо в депутата в голові “дремучая глупость”, то його місце не в парламенті, а в Глевасі...

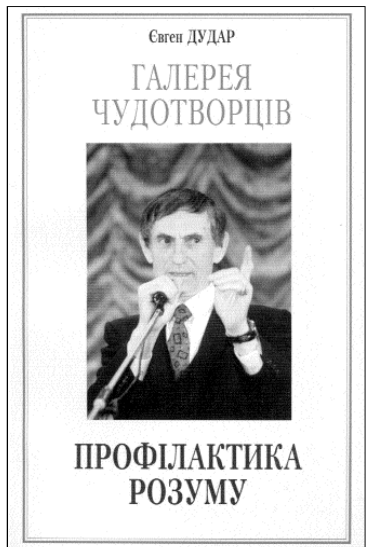
“Если бы выставить в музее плачушего большевика”...

Один “большевик” не запла-

кав. І не принизив ні своєї гідності, ні гідності свого народу. Це Борис Олійник. Категорично, без словесних реверансів і рабських маніпуляцій осудив протиправні дії “старшого родича”.

Не міг же, видно, великий поет підвести іншого великого поета. Та й у поетів відчуття реальності набагато гостріше, ніж, припустимо, в солдафона. І в головах їхніх немає “дремучей глупости”. Є розуміння, що від сусіда нікуди не дінешся. І з ним, навіть нахабуватим і дивакуватим, треба жити в мирі й злагоді. Та поети ще й знають ту істину, що чим надійніша між сусідами загорожа, тим міцніша між ними дружба.

• Євген ДУДАР



казувать необхідність великорусського мови, як общегосударственного и литературного, что малорусский язык, как простонародный, не имеет литературы, ни будущности...

Пункт 10. Всеми способами искоренять употребление названий “Украина” и “украинский”...

І ще — цікава деталь у пункті 11: “Старатсья, чтобы евреи не примкнули к украинскому движению...”

Постарались таки добряче. Бо деякі “українські” євреї не лише не “примкнули”, а ведуть активну боротьбу проти української газети. Уже в українській незалежній державі.

Повернемося до “єрундитів” і “єрунди”....Читаєш, слухаєш їх, і думаєш: на кого розрахована вся ця “єрунда”?.. На кого й на що? На добрі стосунки між українцями і росіянами в Україні? На добросусідські відносини між Україною і Росією?..

Та ні ж! “Братія” працює на утвердження ідеї та думки: що “не було, нет і быть не может” ні України, ні українського народу. А це — вже дуже серйозно. Бо ідея, кажучи “общепонятною”, хоч і “брєдова”, як “брєдові” оті “єрундизми” доморощених “єрундитів”, проте, видно, дуже потрібна теоретикам і практика “єдиної і неделимой”...

• Євген ДУДАР

ОРІЄНТАЦІЯ
НА МІСЦЕВОСТІ

“Пориньте з нами у віртуальну реальність!” — закликала радіо “Ера”...

Я негайно “поринув”. І почув: “Вот откуда пошел Конотоп? Екатерина Вторая ехала каретой. Здесь было болото. І карета, і лошади потонули. І она сказала: “КОНОТОП”... Вот і пошло...”

Отак, виявляється, “пошло”. Так просто народжуються міста. Так “єрундити” практично відповідають на заклики: “Люби і знай свій рідний край!” А “Ери” цю “єрунду” розповсюджують...

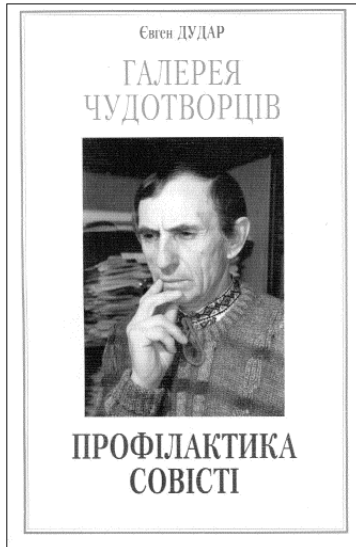
Та що візьмеш із випадкової “віртуалки”, яку зустріла “Ера” на вулиці Конотопа? Я свого часу в Кобищі на Чернігівщині зустрів історика. Вчителя-красназнавця місцевої школи. І він мені, тоді перчанину, на повному серйозі пояснював, звідкіля пішла назва Кобища: “Катерина Друга їхала з Меншиковим. Полягали під дубом робити сороміщку справу. А оскільки імператриця була ненаситна в цій реальності, то вона сказала Меншикову: “Каб ещо”...”

Очевидно, хтось із місцевих нишпирок сидів на дубі. Почув це і трансформував по-своєму: “Кобище”... Напевне, йому це так сподобалося, що він і село назвав Кобище...

Дуже “єрундований” полтавець пояснював мені, звідкіля пішла назва ріки Ворскла: “Під час битви під Полтавою Петро І впустив у воду підзорну трубу. І він прорік: “Вор скла”...”

Я делікатно перепитав “єрундита”:

— А до того ріка як називала-



інці — “ето русские, которие жили на окраине России”...

Як перегукуються подібні твердження із “заходами” Полтавського губернатора, вживаними ще у 1914 р.! Правда, про це, як багато про що, мовчать і затуліни, і п’ятколонники в Україні.

Отже, витяг із доповіді губернатора міністру внутрішніх справ: “Пункт 9. Необходимо субсидировать некоторые газеты в Киеве, Харькове, Полтаве, Екатеринославе и др. с целью борьбы против украинцев; в газетах указывать тождество великороссов с украинцами и объяснять, что малорусский язык образовался путем колонизации русского языка в прежние времена; разъяснять, что Украина означает окраину России и Польши и что никогда украинского народа не было; до-

Але... великий поборець “слав’янського єдінства” російський шовініст Костянтин Затулін запевняє, що українців, як і України, взагалі не існує. Мовляв, Укра-



НА ПЕРЕХРЕСТІ ДОЛЬ

**ТАТО ПЛАЧЕ
ВІД РОЗЧУЛЕННЯ,
МАМА СВАРИТЬСЯ...**

Наталочка народилася в Луцьку. Там, у музично-драматичному театрі імені Т. Шевченка зустрілися й поборалися її батьки — учень Мар'яненка, нині народний артист України, Іван Кравцов та Лідія Давидова, батько якої був нащадком збіднілого ассирійського князя — дуже красива й вольова жінка, яка, маючи відповідну освіту, небезпідставно мріяла про артистичну кар'єру. Лідія Йосипівна мало не до останнього перед пологами дня покидала театральну сцену. Юності вона хотіла бути співакою, але, коли зрозуміла, що належить інше амплуа, всю силу своєї мрії вклала в донечку. А вона з раннього дитинства не раз виявляла чудовий слух і неабиякі вокальні дані.

Коли дівчинці було два роки, сім'я переїхала в Кіровоград. Батьки — молоді актори — не мали якихось значних матеріальних статків, але зробили все, щоб донька мала власне фортепіано, що на той час було не так просто. Вчилася Наталя в середній школі № 6, а музику осягала в школі педагогічної практики, яка тоді існувала при Кіровоградському музичному училищі.

Десь у той час, коли Наталя була школяркою, батьки усвідомили, що їхні надії не марні, а мрії цілком можуть збутися, бо викладачі дівчинки звернули увагу на її непересічні здібності. Можливо, посприяла цьому і майже анекдотична історія зі шкільною географією. Чомусь Наталя не любила цього предмета, хоча загалом училася непогано. Отож, викладач географії Борис Аронович змушений був поставити їй "трійку". Через кілька днів після цього відбувся шкільний концерт, де Наталя брала участь. Старенький учитель, почувши її спів, виправив оцінку, заявивши: "Я не можу допустити, щоб дівчина з таким голосом мала за четверть 'три'!"

Здібності здібностями, але Лідія Йосипівна, яка, можна сказати, цілком присвятила себе вихованню дочки, чітко розуміла, що без щоденної наполегливої праці результату не досягнеш. Мати постійно контролювала заняття доньки, навіть улітку, коли колектив виїжджав на гастролі, Наталочку брали із собою і вона щодня мусила займатися музикою. З дитинства дівчинка звикла до репетицій, вистав, тишенько, мов мишка, сидючи десь на гальорці.

Одного разу, коли мама поїхала на виступ, а тато залишився вдома з дітьми сам, на прохання дружини, він мав перевірити, як донька виконала завдання на завтрашній урок музики. Наталочка сіла за фортепіано й зіграла кілька п'єс — гарно, майстерно, артистично. У тата аж сльози виступили від розчулення. Мама приїхала пізно й відразу ж запитала, чи перевірено урок. "Боже, як вона чудово грає", — ділився враженнями Іван Васильович. "Усе ясно!" — відрізала Лідія Йосипівна, розбудила доньку і примусила-таки зіграти задане на урок, а не п'єси, вивчені раніше.

Із Кіровоградського музичного училища, де Наталя розпочала своє сходження до вокальних вершин, викладачка Ніна Піскунова-Акопова запросила її в училище імені Глієра. За рік, на якомусь конкурсі чи концерті, талановиту студентку



«Я ДУЖЕ-ДУЖЕ ВАС ЛЮБЛЮ!»

Наталя писала ці слова у кожному листі чи листівці, що надсилала зі Словенії в Кіровоград. Очевидно, батьки були для неї найріднішими і найдорожчими людьми. «Я дуже-дуже вас люблю!» — кілька разів повторила вона, востаннє телефонуючи в Кіровоград перед своєю такою несподіваною і вражаючою раптовістю й нелогічністю смертю.



У ці дні в Маріборській опері відбудеться поминальна імпреза, на яку збереться багато людей, бо в цьому невеликому містечку дуже любили й люблять приму своєї опери, талановиту співачку, що стала гордістю Словенії, яку знали й шанували любителі музики мало не всієї Європи, — Наталю Біорро, українку Наталю Кравцову, що рік тому пішла із життя на злеті свого таланту й творчості.

помітила народна артистка СРСР Єлизавета Чавдар і рекомендувала їй вступати до консерваторії у свій клас. У всі роки навчання Єлизавета Іванівна була для Наталі Кравцової не тільки викладачкою, а й добрим товаришем, другою матір'ю.

На третьому курсі Наталя вийшла заміж. Батьки, які на той час були на гастролі, без ентузіазму зустріли повідомлення про цю подію. Вони не мали нічого проти її обрання, але вважали, що непогано було б спершу закінчити консерваторію... Женья, інженер за освітою, син високопоставленого чиновника, без сумніву, любив молоду дружину, але не зовсім розумів і поділяв її прагнення співати. І навіть попри її значні успіхи — на Всеукраїнському конкурсі вокалістів імені Лисенка Наталя завоювала перше місце, — волів би, щоб дружина мала не таку клопітну і яскраву професію...

Після закінчення консерваторії молоду співачку зарахували до стажерської групи Київського театру опери та балету. Вона відразу ж заявила про себе — не раз заміняла на сцені провідних солісток, зокрема Євгенію Мірошніченко. Але її прагнення до розвитку, якомога активнішої участі в спектаклях не поділяв директор опери Дмитро Гнатюк. І Наталя перейшла в Дитячий музичний театр.

Одного разу солісти цього театру, в тому числі й Наталя Воробйова (прізвище — за чоловіком), брали участь у якомусь концерті, що відбувався у тодішній Югославії. Там її почув директор Маріборського театру й запропонував місце солістки. Наталя згодилася без вагань.

ШЛЯХ ДО НАТАЛІ БІОРРО

Мабуть, сказати, що це рі-

шення далось їй дуже легко, не можна. Адже ще існував, тоді здавалося, всемогутній Радянський Союз, де залишалися її батьки, чоловік, маленький син. Залишалася її домівка, її Україна. Але бажання співати, прагнення до самореалізації виявилось сильнішим.

Досить швидко вона завоювала глядача. Марібор — невеличке місто, де 130—140 тисяч населення. Тут діє оперний театр на 800 місць, який на жодній виставі не буває порожнім. "Травіата", "Богема", "Трубадур", участь у багатьох концертах... Коли Наталя завоювала репутацію та авторитет, а отже, й отримала певні матеріальні можливості, кликала до себе чоловіка, але його батьки спочатку не радили їй хати, а потім... Поступово сім'я розпалася. Пізніше Наталя забрала до себе сина, він і зараз живе в Маріборі.

Сімейний затишок заміняла напружена робота. У грудні 1991-го вона писала батькам: "Сьогодні спектакль із живим записом на телебаченні ("Травіата"). 6—7 січня їду в Італію з концертами. У лютому "Травіата" у Римі. У березні — Японія, співаю Мімі й Мюзетту в "Богемі" Пуччіні. В Австрії — концерти. Потім їду у Відень на прослуховування — отримала запрошення". Трохи пізніше: "На концерті в Римі був Шарль Азнавур і його менеджер Левон Саян. Я їм співала аудіцію. Левон також працював із Маріо дель Монако, зараз — від Паваротті, Лайзи Мінеллі, Френка Синатри. Обоє аплодували і кричали: "Браво!" Чи буде щось із того — побачимо. За останні два місяці я побувала в багатьох містах Німеччини, Італії, зараз їду в Іспанію. Шарль Азнавур дав мені свою адресу в Парижі, можливо, й до нього загляну..."



У Хорватії мав відбутися її концерт із Паваротті, але там почалися заворушення, і знаменитий бас відмовився їхати в небезпечну країну. Наталю Біорро (таке сценічне ім'я вона обрала) не раз запрошували працювати в Любляну, але вона залишалася вірною Марібору, де в неї було багато друзів, де любили її, і який полюбила й вона. Виступала також в опері сусіднього австрійського містечка Грац, публіка якого її дуже шанувала.

Мала відкрити і щирі душі, допомагала багатьом людям, не рахуючись при цьому ні з якими матеріальними витратами. Дуже любила батьків, отож, намагалася якомога більше показати їм — возила на Адріатику, у Відень. Біля її слави і грошей роїлося багато чоловіків, але жодного з них вона не обрала, хоча по неї прислав літак якийсь канадський мільйонер, а керівник італійської мафії хотів одружити її зі своїм сином. Вона тільки сміялася. Але, мабуть, відчувала і глибоко переживала власну самотність, бо, зустрівши нерозуміння з боку людей, яким довіряла, раптово померла від інфаркту. За кілька днів до своєї самотності "Травіати"...

На її могилі в Маріборі — квіти й свічки. Таке фото й листа нещодавно прислала батькам Наталі одна з її словенських шанувальниць. Українці часто кажуть про себе: нашого цвіту — по всьому світу... Наталя Біорро була не просто квіткою — пишною трояндою, що могла б і хотіла квітнути на рідній землі і яка зів'яла так рано, лишивши батькам вічну печаль, а Україні — свій талант, зафіксований у записах, який нам іще треба відкрити.

НАДЗВИЧАЙНА СИТУАЦІЯ

ТЕАТР КОРИФЕЇВ У НЕБЕЗПЕЦІ

Нещодавно на загальних зборах колективу обласного музично-драматичного театру ім. Марка Кропивницького прийнято звернення до депутатів усіх рад та громадськості, яке швидше нагадує сигнал "SOS!". Приміщення театру, зведене 137 років тому, ще в 2001 році визнано аварійним. Уже кілька років точаться розмови про його реконструкцію, бо та, яка була здійснена в 70-х роках, лише спотворила будівлю, де народився український професійний реалістичний театр. Зал із ліпленнями, зі спеціальним акустичним ефектом перетворили на оббитий лакованою фанерою, придатний більше для проведення партійних зібрань.

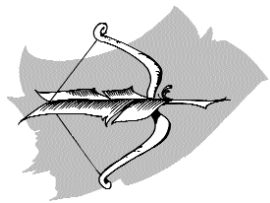
Нове приміщення, що призначалося для театру, і яке стало найбільшим довгобудом області, позаторік продали з аукціону (до речі, й умови його, і те, як використовується величезна, майже готова будівля, так і залишаються таємницею для громадськості). Це було зроблено нібито з принципом, що старе приміщення буде-таки реконструйовано. Представники тодішньої владної команди, зокрема заступник голови облдержадміністрації Світлана Негода, не один раз запевняли журналістів (а через них — і всю область), що кошти (а це 11 з половиною мільйонів гривень — сума не підйомна ні для обласного, ні, тим більше, для міського бюджетів) Кабінет Міністрів виділяє і роботи от-от розпочнуться. Ці обіцянки й тоді не всі сприймали оптимістично: заслужений діяч мистецтв, ветеран театру корифей Іван Казнадій висловлював сумнів, чи знайдуться нині такі спеціалісти, які зможуть відновити неповторну акустику залу. Але, як виявилось, Іван Васильович був великим оптимістом... Як каже начальник управління культури облдержадміністрації Юрій Компанієць, у тих високих кабінетах ніхто ніколи не відмовляє, а от як дійде до діла...

А на ділі з Міністерства фінансів прийшов лист, де вказується, що кошти на реконструкцію Кіровоградського обласного музично-драматичного театру імені Кропивницького із Державного бюджету виділяти недоцільно. Міністерство з надзвичайних ситуацій виділило все-таки сто тисяч гривень, дещо надав обласний бюджет, але на ці гроші підприємство, яке зайнялося реставрацією, змогло лише поремонтувати частину даху та розв'язати ті приміщення, які потребували оновлення в першу чергу. Фінансування припинилося — припинилися й роботи. Частина кімнат перетворена буквально на руїну, інша — занепадає на очах. Колектив у своєму зверненні констатує: "Становище аварійного приміщення тепер уже критичне. Заливає водою сцену і зал, робочі місця акторів і служб, костюмерну, гардероб. Руїнація настільки очевидна, що незрозуміло, які ще потрібні аргументи для того, щоб розпочати щось робити, адже під загрозою одна з найстаріших і найвідоміших театральних будов країни".

І в цих умовах театр працює — показує вистави, готує прем'єри! Обласна влада доручила кільком управлінням підготувати відповідний лист до Кабінету Міністрів, він уже направлений, але чи буде якийсь результат? За словами Юрія Компанієця на колегії облдержадміністрації розглядатиметься хід виконання Указу Президента про рік культури в Україні, де буде обов'язково підняте питання про реставрацію приміщення театру. Як слушно зауважує Юрій Іванович, кожній здравомислячій людині зрозуміло, що це треба робити обов'язково й невідкладно, але... доведеться чекати коригування Державного бюджету, аби туди було внесено необхідні кошти. Та й чи буде ще внесено?! Навіть добитися фінансування протиаварійних заходів неможливо — хоч вони й закладені у Держбюджет, Кабмін ще не затвердив відповідного переліку об'єктів... Залишається чекати — як милості.

• Сторінку підготувала
Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

НАС ЧИТАЮТЬ У КІРОВОГРАДІ



Президенту України
КУЧМІ Л. Д.
Голові Верховної
Ради України
ЛИТВИНУ В. М.
Прем'єр-міністру України
ЯНУКОВИЧУ В. Ф.
Міністру культури
та мистецтв України
БОГУЦЬКОМУ Ю. П.

ЛИСТ-ПРОТЕСТ

ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЛУГАНЩИНИ
З ПРИВОДУ ЗВІЛЬНЕННЯ ІГОРЯ ЛІХОВОГО З ПОСАДИ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ДИРЕКТОРА ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА В м. КАНІВ

З тривогою і душевним болем ми сприйняли інформацію про усунення Ігоря Ліхового з посади генерального директора Шевченківського національного заповідника.

Знаємо правдивого патріота-українця Ігоря Ліхового ще з 1996 року. Тоді він разом із працівниками заповідника підтримував дитячий рух за відродження української духовності на Луганщині, розпочатий Луганським обласним Братством шанувальників творчості Тараса Шевченка через творчий конкурс «Іду з дитинства до Тараса».

Саме завдяки турботам Ігоря Ліхового стали можливими для переможців конкурсу відвідини найсвятішого місця в Україні — могли українського Пророка, музею та прекрасних куточків Канівщини.

Організація щорічного перебування в Каневі юних луганчан була на високому патріотичному рівні, бо знаходилася в полі постійної уваги Ігоря Ліхового.

Діти й дорослі-супроводжуючі були в захопленні від того, що кожного року сам директор заповідника знаходив час для зустрічі-спілкування з Луганською делегацією.

Повертаючись додому, луганські діти кожного разу про своє перебування на могилі Т. Шевченка звітували на шпальтах обласної преси, у телерадіоефірі. І в усіх дитячих виступах головною думкою було: «Ми побували в самому серці України, в Шевченківському національному заповіднику... Колективом музею, під керівництвом талановитої, енергійної, ініціативної, відданої Україні та його народу людини — Ігоря Ліхового — створено глибокопатріотичну духовну атмосферу».

Зважте, панове, що це думка дітей. Думка неупередженого, політично не заангажованого майбуття України.

Українство Луганщини постійно слідує за тими змістово патріотичними заходами, що відбуваються в Шевченківському національному заповіднику, який сьогодні став оазою справді української духовності. І в цьому велика заслуга його талановитого керівника — Ігоря Ліхового.

Підтримуючи Заяву-протест представників культурної Громадськості України, вимагаємо негайного поновлення Ігоря Ліхового на посаді генерального директора Шевченківського національного заповідника. Україна на порозі визначного для кожного українця свята — 190-річчя від дня народження Тараса Шевченка, і тому наша святиня — Шевченківський заповідник — повинна бути очолювана справді непересічним керівником, щирим патріотом Ігорем Ліховим.

Голова Луганського обласного Братства шанувальників творчості Тараса Шевченка
Володимир КАЛАШНИКОВ;

Голова Луганського обласного осередку Всеукраїнського Педагогічного товариства імені Григорія Ващенко
Дора ТИМОШЕВСЬКА;

Голова Луганської обласної суспільної організації «Союз Українок»
Яна КОЛЕСНИК;

Голова Луганського міського товариства української мови імені Тараса Шевченка
Володимир ЛИТВИН;

Луганське міське об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка
Юрій КИСЕЛЬОВ;

Луганське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка
Володимир СЕМИСТЯГА

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ МІНІСТРОВІ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ п. ЮРІЮ БОГУЦЬКОМУ

Шановний пане міністре! Звертається до Вас літературознавець, музеєзнавець, членкиня Національної спілки письменників України, голова творчої ради літературного об'єднання НСПУ «Радосинь» Алла Дибба. Не дозволяють мені сьогодні мовчати і мої предки, адже я представниця однієї з гілочок роду старої української інтелігенції — нащадок відомого козацького писаря Канівського і не менш знаних музейних меценатів Тарновських (які, до речі, одними з перших свого часу збирали архів тільки-но померлого свого незабутнього друга Тараса Шевченка) — роди, які об'єднали цвіт української нації, включаючи навіть Ревуцьких і Хмельницьких. Тому вважаю, що й багато попередніх поколінь українців вимагають від мене зробити цей крок.

Спонукало мене на написання цього листа несподіване повідомлення про звільнення з посади генерального директора Музею-заповідника Тараса Шевченка у Каневі Ігоря Ліхового. З Ігорем Дмитровичем знайомо вже 15 років — власне, із перших місяців його роботи в названому музеї. Знаю його особисто, знаю про нього від своїх канівських колег, бо ж і сама 25 років життя віддала роботі в Київському музеї Лесі Українки. Отже, можу добре зрозуміти й поцінувати вже те, що робив, робить і робитиме цей справжній подвижник музейної справи. Не раз брали участь ми з ним у спільних наукових конференціях, вечорах, разом ішли шляхами наукового пошуку за спорідненими дослідницькими темами. Не раз і не два була порадувана і навіть подивована високим професіоналізмом цієї людини, непоказною, але глибиною інтелігентністю.

Ми, музейні працівники України, свідки і вдячні поціновувачі того, що Ігор Ліховий — знакова постать української культури, взагалі, й музейної справи, зокрема. Як немислимий Переяслав без Михайла Сікорського, Львівський музей Франка без Романа Горака, Волинський краєзнавчий без Анатолія Силука, Чернівецький дім

Ольги Кобилянської без Володимира Вознюка, Чернівецький музей Михайла Коцюбинського без родини Коцюбинських, Ялтинський музей Лесі Українки без кримської кариатиди українства Світлани Кочерги, так і Канів НЕМОЖЛИВИЙ без Ліхового! Знаю, що Ігор Дмитрович — не лише справжній фахівець, але й порядна, високоосвічена людина.

Добре знаю я й про те, що колектив Шевченківського заповідника в Каневі уже багато років тримає оборону від горе-діячів, які намагаються музейні простори, охоронну зону — від Шевченкового омріяного обійстя аж до садиби Максимовичів (першого ректора Київського університету) і Науменків (був міністром у часи незалежності, видавав колись журнал «Киевская старина», був почесним охоронцем могили Шевченка від «Старої громади») — перетворити на якусь там промзону, порушити, а може, й знищити й без того вразливу екологію Шевченкового краю і основної водної артерії України — Дніпра. З Ігорем Ліховим опонентам дуже важко боротися, бо він не лише добре розуміє суть проблеми, але й сам, як інженер, може розробити не один контрпроект. Що, до речі, й робить постійно. Багато років І. Д. Ліховий редагує газету «Чернеча гора». Кожен свій виступ, доповідь, статтю він пише надзвичайно аргументовано, талановито, професійно. Добре знає Ігор Дмитрович, уміло, природно й доречно цитує Шевченка. Може долучитися й до наукової дискусії, знає ціну кожному експонатові й кожному своєму науковцеві. Умієчасно підтримати, допомогти. Із доброю заздрістю спостерігала я, як Ігор Дмитрович створює необхідні умови, аби його працівники (провінційний музей — подумати тільки!), могли зосередитися на підготовці власних монографій! Як він завжди радіє результатам і спонукає до нових робіт! А як гарно проводить екскурсії! Не боячись, бере на себе найвідповідальніші групи. Я не дарма задала про це, адже в багатьох керіваних Вами, пане міністре, музеях, начальство так часто не вміє й



не хоче ні за указку взятися (то ж тільки в Ермітажі чи Луврі директори — мистецтвознавці — вміють робити такі «подвиги», а ми «сірі», якось пересидимо й так!..)

Ігор Ліховий прийшов у музей у дуже тяжкий для колективу період. Це працівники музею, які час від часу узгоджували з ним якісь інженерні чи адміністративні справи, запросили його очолити колектив. Непросто далось це рішення ще зовсім молодому керівникові. Але він таки ризикнув. І прожите в музеї 15-річчя підтвердило правильність цього рішення, адже Канівська гора занадто висока — її бачить уся Україна, її господаря знає Україна. І може гідно його поцінувати. Що я сьогодні широко й намагаюся зробити.

Вельмишановний пане Богуцький, повірте, що такий фахівець, як Ліховий, дуже швидко й просто знайде собі добре оплачувану й менш відповідальну роботу, але такого директора музею уже ніколи не матиме.

Від тверезості й виваженості сьогоднішніх рішень керівництва України, і Вас особисто, залежить багато. І якщо колишнього міністра культури Івана Дзюбу й через стільки років згадують як чи не найбільшого інтелігента, інтелектуала на цій посаді, то не вже ж період Вашого правління згадають колись правдивою трагедією Музею історії Києва, директорською «чехардою» в музеї Рильського, пожежею у Франкових Нагуєвичих, потопом у

Національній науковій бібліотеці імені В. Вернадського, животінням, а часами й закриттям театрів і бібліотек? Біди, яких так часто, до речі, можна було б уникнути, якби достатньою була попередня профілактична робота керованого Вами колективу.

Пам'ятаю, коли я була ще зовсім молодою, культурою керував якийсь Безклубенко, і я все дивувалась: керує бібліотеками, музеями, клубами — й Безклубенко. Звичайно, це була якась випадкова метафора. Але мені здається, що сьогодні Вам необхідно дещо переосмислити свою принципіву позицію, зробити якісь інші кроки, щоб потім Ваше прізвище не асоціювалося, як ім'я Катона зі зруйнованим Карфагеном.

Бажаю, щоб Вас колись пам'ятали добром так само, як ми колеги, знаємо, пам'ятаємо, цінуємо та беремо за взірця свого музейного побратима, заслуженого працівника культури України, дійсного члена найвпливовіших національних і міжрегіональних організацій культурного спрямування Ігоря Дмитровича Ліхового й разом зі своїми канівськими музейними побратимами й посестрами очікуємо позитивного вирішення цього болючого питання.

З глибокою повагою —

● **Алла ДИБА,**
журналіст І категорії
відділу рукописних фондів та текстології Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України

Нині в Україні розгортається рух за відновлення справедливості, за повернення Ігоря Ліхового на посаду гендиректора Шевченківського національного заповідника. Ми приєднуємо свої голоси до таких протестів і вимагаємо повернути Ліхового.

● Письменники:
Григорій БІЛОУС, Володимир ПОЛІЩУК, Василь ЗАХАРЧЕНКО, Василь ПАХАРЕНКО, Валентина КОВАЛЕНКО, Микола НЕГОДА, Іван ДРОБНИЙ, Олексій ОЗІРНИЙ, Микола ШАПОШНИК, Сергій НОСАНЬ, Сергій ТКАЧЕНКО,
м. Черкаси





ДИСКОГРАФІЯ



100 АЛЬБОМІВ з України

Насправді, в цьому каталозі більше альбомів, просто нам подобається цифра 100... Утім, ця книжка — перша спроба осягнення такого явища як “Українська дискографія”. Ми вибрали сотню з понад 700 українських позицій за чотирма напрямками: поп, рок, естрада, фольклор. Можливо, шановний читач не в курсі, що за останні кілька років ринок української музичної продукції значно збільшився — і кількісно, і якісно; що аудіокомпанії, які спеціалізуються на українській музиці, вже конкурують між собою, виборюючи права на видання тих чи інших позицій. Було б ідеально, якби пропонувані нами сотня знаходилася в кожній музичній крамниці. Це було б справедливо і чесно відносно того ж покупця-меломана, який “удень зі свічкою” не може відшукати рідну музику. Дуже шкодять нормальному розвитку нашої музичної індустрії так звані FM-радіостанції, які, сидючи в столиці України, ігнорують Україну і її музичну культуру — сучасну і традиційну. Цілодобово насаджуючи несмак різного калібру — російський поп-сурогат, блатняк та інше — вони є відвертими ворогами української мови і культури, а відтак — і держави. Очевидно, наші державні мужі цілком із цим погоджуються. А тим часом ми робимо український продукт. Ми просто хочемо ґрунтовно познайомити Вас із тим кращим, що є у нас на естраді, у поп- і рок-музиці. Далі в наших планах — вибране з класики, академічної, духовної і джазової музики. І це вже незабаром. Будемо вдячні Вам за поради, рекомендації та пропозиції. Зичимо приємних відкриттів у Світі української музики.

• **Олександр ЄВТУШЕНКО**

ЗБУЛИСЬ МЕЛОДІЇ ДУШІ

ЗНАЙОМСТВО ЗБЛИЗЬКА

“І геній — парадокс друг...” чи “Троянди й виноград” як лаконічна характеристика особистості, що органічно поєднує математичну логіку мислення та духовність талановитого митця, який не може не творити, бо вродився таким. Такі люди пишуть музику, поезію чи проявляють свою природу в будь-якому іншому жанрі широко і яскраво. Про таких ще кажуть: “Самобутній митець”. Їх прославляють, та й визнають всупереч чи-то за всіма ознаками парадоксальності творчого феномену. Несподівано і знезапно.

Геннадія Володька в музичних колах знають як композитора, який створив пісні-шлягери, українські хіти, що без зайвих зусиль стають на рейтинговий рівень навіть на прохолодному до національних духовних надбань українському радіо. Про ФМ-станції не йдеться, хоча стилізація пісень саме цього композитора інколи абсолютно адекватна сучасній російській популярній естраді. Та все ж його творчість — це стовідсотково українські традиційні естрадні пісні, що пишуться не на сьогоднішній і не під диктат сучасної моди. Перш за все, для цього композитора найважливіше — це текстова канва твору. Відбирається не текст, а поезія, і не завжди проста й доступна сприйняттю пересічного слухача. Глибока й мудра, іноді неозначна поетична основа його творів час від часу стає і запорукою успіху для виконавців, що завойовують лауреатські звання на конкурсах. Часто й міжнародних. Так сталося з нині вже Заслуженою артисткою України Анже́лі́кою Андрієвською, яка з піснею Геннадія Володька перемогла на Міжнародному фестивалі-конкурсі “Світ музики” в Італії.

ДО МАЖОР

Джаз і завірюха — це наш джаз, український. Якщо такий є взагалі, то його невтомно асоціюють з іменем Євгена Дергунова і традицією, що складається по його смерті. Уже втретє шанувальники джазу, та й просто доброї музики збираються на вечір пам’яті цього чоловіка, про якого найкраще висловила свої почуття музикознавець Олена Супрун: “Він був яскравим провідником для багатьох поколінь музикантів. Його любили й визнавали. До нього прислухались, у нього вчилися. Він віддавав свою енергію. Творив і людську. Вистачало на всіх. Він був хворим, але вперто не помічав цього й іншим не дозволяв. Боявся не встигнути. Хотів висловитися. Його фантастична працездатність не знала меж”.

Лютневий вечір. У Київській



ТОЙ, ХТО БОЯВСЯ НЕ ВСТИГНУТИ...

школі джазового та естрадного мистецтва зібралися друзі, знайомі, та армія шанувальників творчості пана Євгена. На цих вечорах виступають ті, кого він знав і любив. Не всі, бо таких по світу чима-

ло... А от джазовий фестиваль у дні його пам’яті вже не вперше проводять його друзі та вірна дружина Галина Макаренко-Дергунова, якій він залишив у спадок своїх друзів та чарівну музику. В рамках

акції проведення “Зимових джазових вечорів” пам’яті... відбувся і дитячий фестиваль. Твори, що виконувалися, нагадали про талановитого композитора й аранжувальника джазової класики. Популярні та улюблені твори Євгена Дергунова виконувались і наступного дня програми. Київський квартет саксофоністів Національної філармонії України під керів-

• **Леся САМІЛЕНКО**

• **Лариса БЕЗСМЕРТНА**

ЛЯ МАЖОР

Цю співачку запам’ятав уесь музичний світ ще з 1996-го. Вітебськ, Міжнародний фестиваль “Слов’янський базар” відкрив ім’я юної українки Руслани Лижечко.

На концертному кону відбулося блискуче й несподіване дійство, що заворожало увагу досить упередженого міжнародного журі, яке не змогло вчинити спротив шаленій реакції глядачів. Публіка аплодувала стоячи, і зачаровано вигуквала ім’я — Руслана! Прізвище плутали довго і, можливо, саме тому (Лижечко — наголос на другому чи першому складі) Руслана сьогодні — це вже сценічне ім’я стильної і сильної української співачки, яке звучить у світі самодостатньо.

Особисто я, та й столичні українські журналісти, що не є “слов’яністами” (тобто, постійними відвідувачами чи прихильниками фестивалю “Слов’янський базар”) за покликом душі, такому результаті були щиро раді, адже це було потужно й переконливо. Уперше зовсім юна й нікому не відома дівчинка зі Львова затьмарила всі попередні враження від наших патріотичних перемог. Можливо, саме тому і пресолюка навколо її іміджу та майбутнього була не абстрактною. Виходили полум’яні статті, як на підтримку, так і абсолютно протилежного змісту на шпальтах усіх ко-

РИЗИК... або ПЕРЕХІД РУСЛАНИ

льорів. Але прес-арт-обстріл лише гартував переконання й силу волі вибороти своє право на перемогу. Дівчинка, що осмілилася вийти на сцену босоніж: — “Босоніж на Парнас”, “Мавка зі Львова”... (Не називали своїх неповторних матеріалів лише одним словом — “Мауглі”... чи — “Українське Мауглі”). Це вже мені вигадалося для контрастності). Та й справді, світська хроніка здебільшого висвітлювала випадок Русланиного босоніжжя та оригінального стилю одягу... Пригадую, що одягнена вона була в простору сукню, що нагадувала домоткану сорочку, а черевички не хотіла взути, бо ті, що були в неї напоготові, виявилися занадто тісними, коли Руслана вирушила заявити про себе на весь світ.

Біографія родини, тобто, і самої співачки — типова для галичан, а генетична ментальність представників цього регіону, як не крути, — європейська. Русланина родинна історія типова для тих, кого доля занесла та влада спроводала. Потрапили вони на Урал. Тому й мама Ніна — російськомовна галичанка — опинилася вже в наш час у рідному Львові, де таких трохи є, але вони добре усвідомлюють ціну патріо-

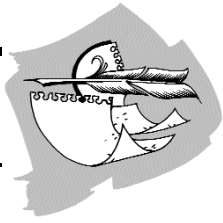
тизмові. Дітей не вчать, вони такими народжуються і не страждають від комплексу меншовартості. Тим і ненависні деколи та декому з тих, кого дратує екстравагантність, неординарність чи просто відверта патріотичність, яка має таку широку та різнобарвну палітру волевиявлення, що аж...

То й мої прогнози стосовно української заявки у вигляді нашої “дикуни” з танцями, під які затанцює світ, — досить продумані й однозначні. Бо вони, ці танці, не лише “дикі”, а й дивовижно сучасні для Європи нинішньої, що знає і шанує свою самобутню етніку, епіку кожної нації. Затрембітає Євробачення на весь світ, оживе під супровід найкращого, найкрутішого українського балету “Життя”, що був платиновою оправою чи супроводом наших Роксолан — Алли Попової та Ірини Шинкарук, що заявили про себе та Україну на весь світ “Голосом Азії” у Казахстані. Вибір точний і відповідний вимогам сучасних європейських гурманських уподобань. Музика, стиль, оправа, та ще й голос уже зрілої співачки, яка колись босоніж вийшла на пісенний Олімп. Бо так їй співалося вільніше: “Ой летіли дикі гуси, ой летіли у неділю



дощову, впало пір’я на подвір’я...” З якого ми всі, українці, будемо вболівати за нашу найшаленішу пісенну перемогу. Яка стається незабаром, я в це вірю!

• **Л. С.**



I
Усе почалося зі світлини.
Прислав її з Миргорода нині покійний поет Антон Шевченко, автор пронизливих збірок поезій (одна із тих збірок так і називалася: “Несу свій хрест”), на долю якого випало стільки випробувань, що й десятком було б забагато. І голодне дитинство, і рік тридцять третій, і в’язниця, і табори, і непроникний мур підозри й байдужості (“ворог народу”), і єдине, що не давало йому не те що загинути (загинуть — не штука), — озвіріти, зненавидіти весь рід людський, — це потаємна віра у Бога, яка зігрівала змучене серце шукача-правдолюбця.

Я регулярно з ним листувався... Він писав дуже ошадно, ба, навіть скупо, ніколи на лиху долю не скаржачись, наче боявся мого співчуття, й одного разу переслав світліну, дбайливо в картон запечатану, і до світлини тієї записочку: “Впізнаєте свого дядька? Це — отець Миколай Базилевський з парафіянами”.

А як я міг дядька свого впізнати, навіть не рідного, а чоловіка сестри моєї матусі, тьоті Ані, як ласкаво ми її називали, з якою матуся моя жила душа в душу? Як я міг упізнати свого дядька, коли ми й зустрічались всього раз у житті?

Зустрілися, Господи! Та мені й двох років не було на той час! Що я міг запам’ятати, малий? Хіба що неймовірно теплі, неймовірно ласкаві руки, які підкидали мене під самісіньку стелю, а я вищав од ляку і насолоди.

Дотик тих рук дивовижних зберіг на всеньке життя.

А тут, на світліні, дядько стоїть набагато-багато молодший од мене сьогоднішнього.

Вдивляюся пильно (сімдесят п’ять років світліні!), і кризь затужавілу плівку часу починають поступово проступати риси знайомі: не мого далекого дядька, а мого брата двоюрідного, теж Анатолія. Красеня, якому та краса добре-таки псувала життя.

Тільки й того, що Анатолій не завів отакої молодой борідки, і вуса не ласкавили шовковисто губів, і волосся не спадало пишно на плечі — ох, якими очима дивилися, мабуть, “божі овечки” на свого душепастиря!

Вдивляюся жадібно в отця Миколая, а помісцевому — батюшку, як на Україні іменують священників, яких люблять по-справжньому. Вдивляюся в людей, які його оточили: поважних чоловіків і літніх жінок, дівчат, усі до єдиної у віночках, у намисті з дукатів та коралів, — дивляться на мене просвітлено, вознесені Богою службою над усіма житейськими клопатами та негараздами, і мене проймає жаль, що я не можу разом із ними постояти, притулившись до вічності в Божому храмі.

I ще — дві картини.

Отець Миколай увійшов у моє свідоме життя двома писаними олійю картинами, які висіли на стіні нашої тісної оселі. Четверо лобуряк на дві кімнатки, де й повернутися ніде, та матуся моя, яку мої двоюрідні брати називали тьотюсею, та тьотя Аня, дружина покійного о. Миколая, що його ми ніколи й не згадували. Хіба що вечорами, пошепки, потай, оглядаючись боязко на стіни, з неодмінним: “Ви ж, дітки, глядіть, нікому ні слова, бо лиха не обберемося!”

Картини висіли на стіні, і я щоранку замирав перед ними, зачарований, — так магично діяли вони на мене.

На одній був зображений вовк-сіроманець. Уночі, серед синіх снігів. Вовк тоскно вив, задираючи голову до холодного неба, і такою тугою, такою безвихіддю віяло од тієї картини, що в мене й серце холонуло...

А друга... Друга струмувала теплом.

Літня зоряна ніч, повний місяць у небі, кінв, споряджений у далеку дорогу, козак при коні в обладунках військових, у високій шапці смушевій і дівчина, яка припала до грудей козакові.

Ех, чому не я на картині отій! Чому я не козак, у військове обладнання? З шаблоюкою при боці, з мушкетом за плечима, і Валя Чмовжова, моя однокласниця, з якою ми зустрічаємося поглядами (аж душа обмирає!) припадає до моїх мужніх грудей!

Виходжу надвір, як у тумані, і не остогидла торба з книжками — два пістолі приємно обтяжують блаженський мій пояс.

Я вже знав, що ті дві картини тьоті Ані подарували, коли вона виходила заміж. І коли вона втікала з Миргорода од долі лихих, з двома дітьми на руках, то нічого не захопила з собою. Нічого, крім цих двох картин.

Уже пізніше, дорослому, матуся під великим-великим секретом, оглядаючись звично на стіни, сказала, що картини ті не даровані: їх написав о. Миколай.

— То він що, був ще й художником?

— Не тільки художником, сину, — відповіла сумовито матуся. — Ще й на скрипки

грав. Як візьме скрипку до рук, то й душа обмирає.

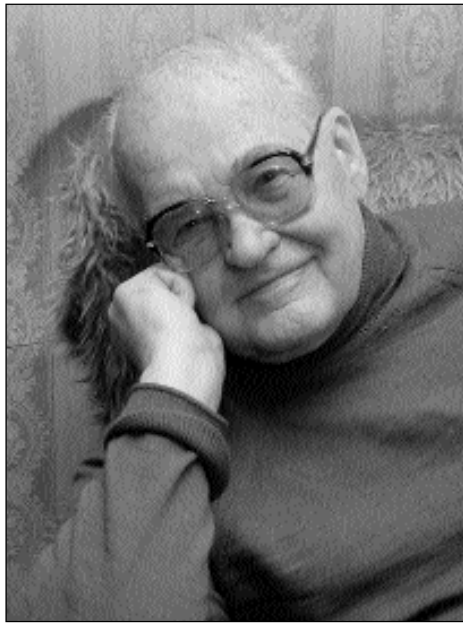
I вмовкла. I не сказала більше нічого. Хоч мені страшенно кортіло довідатися, хто ж він був, мій дядько по матусиній сестрі. I чому так рано помер, лишивши молоденьку дружину з двома дітьми на руках.

Отак по крихті, по крихті, з матусиних не-сміливих спогадів (вона до смерті оглядалася на стіни) і склалася в мене більш-менш повна картина короткого життя о. Миколая.

Батюшки, як називали його в очі й позаочі парафіяни.

II

Ще до більшовицького перевороту пекельного, закінчивши блискуче Петербурзьку духовну академію, о. Миколай не залишився на кафедрі, хоч йому там і склалась успішна до-



Анатолій ДІМАРОВ

ГОЛГОФА

ріжка кар’єри духовної. Поїхав на батьківщину, в Миргород, у глухе провінційне містечко, де час застиг у велетенській калюжі, описаній Гоголем. Та й висвятився на предстоятеля єдиного собору — стародавньої церкви, яка пам’ятала Хмельниччину. Перед цим, одружившись (обов’язкова умова) з дочкою священника, що посідав чи не найбіднішу парафію Миргородщини: вогнисті очі молодого священника були буквально осліплені юною красою, що розквітла під ласкавим сонцем України.

— Він ніколи не казав “Малоросія”, — ділилася спогадами матуся. — Тільки — Україна. А Шевченків “Кобзар” лежав поряд із “Біблією”.

Як ми збігалися, коли тьотя Аня заходжува-лася розчісувати косу! Дивилися зачудовано на золотисту ріку, яка водограєм спадала з голови аж до підлоги, закриваючи постать, і кожному хотілося хоч пальцем торкнутися того водограю. Здавалося, що й палець був би весь позолочений.

Тьотю Аню, тьотю Аню! Ви вже не один десяток років лежите у могилі, а мені все не віриться, що коси вашої торкнувся тлін. Адже шире золото невідкладне ні тліну, ні часові!

Одружившись, молодий священник найняв невеличку, на три кімнати, хатину серед столітнього саду. Хатина була така ж стара, як і сад, тільки й того, що стіни з неопаленої цегли, та дах із черепиці, вкритої мохом, замість підлоги — глиняна долівка. Вони так і не встигли нажити якихось статків, необхідних у хазайстві: ударила революція, а за нею — громадянська війна.

Хазяїн же, одинокий вдівець, у тій хаті майже не жив. Узимку тулився в коморі, а з ранньої весни до пізньої осені вирушав у мандри по святих місцях. Аж до Єрусалима добрався — вклонитися гробу Господньому.

Одтриміла громадянська війна, одстрілялася, густо могилами сіючи, в усе, що жило й дихало; люди стали оживати потроху, хоча влада нова до кісток обдирала, зате хоч не стріляла масово, не вішала, — розстрілювала тільки твердоздатників, отих хліборобів нещасних, котрі не хотіли віддавати останнє зерно, ними ж вирощене. У людях знову став просинатися Бог, і вони звично потяглися за останньою втіхою до храмів, — ще ніколи в Миргородському

соборі не тіснилося стільки народу, слухаючи проникливі проповіді о. Миколая. Слава про молодого священника докочувалася до глухих хуторів, прихожани з інших парафій воліли хоч раз побувати в миргородському храмі, послухати вогнисте слово о. Миколая.

Ще в дитинстві, коли при смерті лежала матуся, якась жінка сказала йому: “Молися, дитино, молися. Бог твою молитву обов’язково почує”. I він, малий, ніс своє серце гаряче до Бога: “Боженьку, спаси мою маму! Як же я без неї житиму, Боженьку?!” I Бог почув відчайдушний голос малого, і матуся видужала, а він дав обіцянку Богові стати його слугою... Тож за все своє життя о. Миколай не заподіяв нікому зла і навіть припустити не міг, що знайдеться на світі людина, яка б його зненавиділа.

Але сатана, що вчинив заколот у надії роздмухати “пожар мировой”, а потім і війну громадянську, під час якої брат ішов на брата, а син на батька, сатана, який скаламутив життя в одній із країн найбогоможливіших, посягнувши класову ненависть, підняв на поверхню всіх покидьків, та й дав їм волю творити суд і розправу іменем революції.

Один із таких покидьків і з’явився у Миргороді. Уже в кінці громадянської. Морячок із Балтійського флоту, замалим не з самої “Авроври”. Обвішаний нахрест кулеметними стрічками, з “маузером” у дерев’яній кобурі, яка біла його по коліні. Очолив страхотливе “чека”, де люди зникали, як комах, де не було порядку нікому.

З перших же своїх кроків у Миргороді він оголосив класовим ворогом Бога, а що Бог сидів надто високо, щоб його устрелити з “маузера”, то всю свою класову ненависть зосередив на о. Миколаєві.

Спершу спробував його розвінчати шляхом привселюдних дискусій.

Тоді було дуже модно: побивати священників на прилюдних дискусіях, демонструючи людові, що релігія — “опіум”, що й Бога як такого немає, його вигадали служителі культу, щоб експлуатувати забобонних людей.

Був призначений день дискусії, сповіщаючи про неї, різно висіли оголошення; морячок піднявся на трибуну “во всеоружий” — не так знань (які там знання після початкової школи, звідки його витрупили за абсолютну непридатність до навчання)... Піднявся на трибуну, обвішаний кулеметними стрічками, “маузером”, та ще й шаблоюкою, роздобутою в місцевому музеї. Морячок, окрім зброї, мав ще й два вбивчі аргументи, що ними сподівався підрубати під корінь попа, — “Бога нет!” і “Релігія — опіум!”

I як же важко було дискутувати о. Миколаю, який поза вищою академічною освітою вивчав усіх філософів світу, в тім числі й Маркса та Енгельса. Як важко було о. Миколаю дискутувати з цим гомоприми́тивусом, який на всі докази священника, на всі екскурси в минуле, сучасне й майбутнє, твердив, як папуга, одне: “Бога нет, а релігія — опіум!” Урешті о. Миколай не витримав і, коли його опонент вишкрібіз свого вузькологового сховища ще одну фразу: “Человек произошел от обезьяны”, — о. Миколай, важко зітхнувши, сказав:

— Та воно й видно.

I площа гримнула таким реготом, що аж повітря здритнулося.

На тому дискусія й скінчилася.

Скінчилася дискусія!

Бо як тільки начальник “чека” розтуляв мавпоподібного рота, люди аж хилились од реготу.

Коли ж о. Миколай сховався із трибуни, посоромлений його опонент кинув погрозово:

— Ну, ты меня, поп, попомнишь! Попомнишь, сеятель опиума!

Не довго довелось і чекати. Десь на третій день чи, може, й на четвертий, вийшовши вранці надвір, побачив о. Миколай пришпилений до дверей аркуш паперу.

Чорним обведена рамка, череп і кості — вгорі, серп і молот — під низом, а поміж ними — три фрази: “Поп! Убирайся к чертовой матери из Миргорода! Если тебе жизнь дорога. Даем 10 дней”.

Тьотя Аня — у сльози. Тьотя Аня стала благати переїхати подальше од Миргорода — їм скрізь будуть раді.

— Дитино, дитино, — сказав о. Миколай, провівши пестливо долонею по голівці дружи-

ни, — вони тільки й ждуть, щоб я одступився од Бога.

— Так вони ж тебе вб’ють! — зойкнула тьотя Аня.

— На все воля Божа. Без волі Божої й волосина не впаде з голови.

I як не плакала тьотя Аня, як не благала — пішов правити службу.

А на ранок — знову пришпилений аркуш паперу. Та ж сама траурна рамка, той череп і кості, ті ж серп і молот. Але слова тепер інші: “Поп! Тебе осталось жить девять дней!”

I так — з ранку в ранок. Вісім... Сім... Шість... П’ять... Чотири... Три... два... Безжалний хронометр відлічував моторошні цифри, тьотя Аня зійшла вся сльозами, обхоплюючи шосили свого чоловіка. Не пустити!.. Затримати!.. Порятувати!.. Тьотя Аня ночі не спала, здрігаючись при кожному шуркоті, а о. Миколай продовжував правити Божі служби і голос його лунав усе натхненніше, все проникливіше.

У той останній день, у той страшний чорний день, обведений траурною рамкою (“Готовься, поп, к смерти!”), о. Миколай після служби проголосив проповідь про любов до ближнього (“Полюбите і ворогів ваших!”). I, благословляючи парафіян, мовив:

— Прощайте, мої дорогі, Бог кличе мене до себе! I не побивайтеся за мною: я і там молитиму за вас милостивого Отця нашого, Вседержителя всього живого.

Того вечора, як ніколи довго, молився. Діти давно вже спали, лягла й тьотя Аня. Лежала в напрузі, не склеплюючи очей, здрігалася од сухих ридань, благала подумки Бога: “Господи, спаси, порятуй!.. Візьми мене, Господи, а його не чіпай!..” А коли о. Миколай урешті скінчив молитись і приліг на постіль, прикипіла до нього всім змученим тілом своїм.

А серед ночі у дворі щось голосно тріснуло, тьотя Аня, що була задрімала, схопилася — серце як не вискочить! — о. Миколай уже йшов до дверей.

— Не йди! — заволала пошепки тьотя Аня. — Не йди!

О. Миколай одчинив двері. Одчинив, став на поріг і один за одним тріснули постріли.

О. Миколай упав, як підкошений, у примарному лампадному світлі було видно, як із рота полилася чорна кров; він ще жив (кулі всі до одної вп’ялися в живіт, щоб “поп” не помер смертю легкою, а подовше помучився), він ще дихав і тьотя Аня кинулася надвір — кликати на допомогу людей.

Кулаки збивала, стукаючи у ворота, біла, аж тріщали дошки: “Ой людоньки, рятуйте отця Миколая!” — вікна в хатах чорніли, за вікнами — наче все вимерло.

Урешті озвався один із сусідів. Балагула Мошко, який не раз ввозив о. Миколая у віддалені села. Метнувся до стайні, впріг у воза коня, підкотив до їхнього двору.

Удвох перенесли на підводу непритомного о. Миколая. Мошко взяв коня під вуздечку, повів до лікарні, а тьотя Аня сиділа на возі, притримуючи голову чоловіка.

Вибігла чергова сестра. Уже втрюх занесли до приміщення, опустили на ліжко. Сестра одразу ж побігла по лікаря.

Повернулася сама. Лікар, дізнавшись, кого привезли, відмовився йти до лікарні. Як його не благала богомольна сестра.

О. Миколай прожив до самого ранку. Лежав, стікаючи кров’ю. Тьотя Аня сиділа поруч, стискаючи його руку. I рука, що обпікала, поступово холонула... холонула... холонула...

— Я разом із ним помирала, — відповіла якось тьотя Аня матусі своїй на її:

— Як ти, нещасна, в ту ніч не збожеволіла!

III

Поховали о. Миколая біля собору. Поставили гранітний надгробок, і хрест мармуровий поставили, і як не дивно, і надгробок і хрест стояли непопритвожені (та й досі стоять) усі роки радянської влади.

I з ранньої весни до перших снігів на могилі о. Миколая завжди лежали скромні букетики квітів.

А ще: парафіяни, поховавши о. Миколая, замовили місцевому художникові ікону. I художник намалював о. Миколая з його добрим усміхом, ікона висіла у притворі храму, і люди, заходячи, хрестилися до неї. Аж ось у шістдесятіх у соборі з’явився новий настоятель, уже промосковського штибу, зняв ту ікону та й знищив.

Оце, здається, і все, що я по крихті зібрав про о. Миколая.

IV

А дзвони гудуть... А дзвони гудуть... I тими дзвонами озивається до мене безсмертна душа о. Миколая. Великдень, двадцять сьомого квітня, дві тисячі третього року.

ПОЖЕРТВИ
НА ТАРАСОВУ
ЦЕРКВУ

Продовження. Початок
у числах 39–52 за 2003 р.,
числах 2–8 за 2004 р.

Офірувач	Сума, грн.
Антонюк В. Р., м. Коломия	65,50
Атаманенко Н. П., м. Київ	40 00
Бабанін С. О.	25,00
Біла, м. Борщів	
Тернопільської обл.	98,00
Боярчук П. О., м. Горохів Волинської обл.	25,00
Боярчук С. П., м. Горохів Волинської обл.	25,00
Василевська О. В., м. Горохів Волинської обл.	600,00
Верещаківська с/р, Тернопільська обл. (через Комар)	18,00
Від парафіян с. Джурин Чортківського р-ну Тернопільської обл. (через Блаженко Г. Г.)	261,00
Від парафіян церкви Володимира та Ольги, м. Стрий	210,00
Від учнів та вчителів ЗНЗ 20, м. Чернівці (через Жук Г. О.)	66,00
Гальчин-Гатало Г. О., м. Борислав	10,00
Ганжа Іван, м. Черкаси	15,00
Гапон Є. С. Гімназія № 5 (через Козьму Н. М.), м. Чернівці	100,00 267,00
Греко-католицька громада, м. Одеса (через Данильченко О. В.)	70,00
Гусачівська ЗОШ І—ІІ ст. Обухівського р-ну Київської обл.	10,00
Данильченко Г. Ф., м. Северодонецьк	20,00
Данилюк В. О., с. Тростянець Івано-Франківської обл.	5,00
ДДУ (через Бойчук Г. І.), с. Товтри	20,00
Демків Е. Ю., м. Львів	500,00
Джулінські Леоніда та Василь, м. Черкаси	20,00
Дідик В. І. та Дідик М. Т., м. Полтава	20,00

ШАНОВНІ ОФІРУВАЧІ
НА "ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ"!

“Слово Просвіти” друкує прізвища та суми внесків жертводавців, які надає нам фонд “Українська родина” після того, як вони висвітлюються в платіжних документах (АКБ “Київ”). Якщо Ви зробили Вашу пожертву разом із колективом, то це не менш почесно, — адже Ваше ім’я зливається з іменами Ваших однодумців, підтримує організацію чи товариство, до яких Ви маєте стосунок.

Друкуючи розшифровки кожного колективного внеску ми не маємо ні фізичної змоги, ні достатньої газетної площі, але надіслані Вами списки будуть передані оргкомітету для оприлюднення їх у Тарасовій церкві.

Єзупільська сільрада Тисьменицького р-ну Івано- Франківської обл. (через Салія Б. П.)	14,00
Жуков Андрій, м. Луганськ	5,00
Захарченко І. М., с. Бобрівке Луганської обл.	30,00
ЗОНЗ 18 (через Ванзар Е. Т.), м. Чернівці	114,39
ЗОШ І-ІІ ст., с. Гута-Камінська	150,00
ЗОШ с. Вікно	190,00
ЗОШ с. Кострижівка	173,45
ЗОШ с. Самушин	27,00
Кавин К. Р., м. Ходорів Львівської обл.	100,00
Кагарлицький М. Ф., м. Київ	100,00
Калинець І. О., м. Львів	50,00
Карпенко, м. Київ	10,00
Кийко І. Н., с. Ходачків Козівського р-ну Тернопільської обл.	10,00
Кисенівська ЗНЗ Чернівецької обл.	71,50
Клименко Я. І., м. Дніпропетровськ	5,00
Когут М. І.	350,00
Кокийчук Я. Н., с. Кірове Дніпропетровської обл.	10,00
Колиняк Я. Г., м. Львів	10,00
Колісник В. Ю., м. Донецьк	30,00
Коломийське медичне училище ім. Івана Франка	1000,00
Корпас Е. Й., м. Фастів	30,00
Космацька ЗОШ 8-Б клас, Івано-Франківська обл.	50,00
Кравченко С. С., м. Одеса	10,00
Кукса О. В., м. Черкаси	10,00
Курилів Б. В.	830,00
Левицька І. Й, м. Городок	50,00
Лопошненська ЗОШ, Тернопільської обл.	24,00
м. Чернівці (через Цуркан А. В.)	50,00
Макаренко Олександр і Валентина, м. Миколаїв	10,00
Максим'юк М. О., м. Надвірна	100,00
Івано-Франківської обл.	100,00
Манівчук Б. Ю., м. Рахів	32,00
Мельник М. І., м. Київ	48,50
Миколаївська СШ, Софіївського р-ну	30,00
Дніпропетровської обл.	30,00
Михайлюк Світлана та Іван, м. Козятин	20,00
Міруцький В. С., с. Кобзарівка Тернопільської обл.	50,00
Мовчан П. М., м. Київ	1000,00

ЗНАЙШЛА ОДНОДУМЦІВ

ШАНОВНІ ДОРОГІ ОДНОДУМЦІ — ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ ЗІ СПОРУДЖЕННЯ ЦЕРКВИ ТАРАСА!

Я, Бабік Марія Григорівна, представниця Союзу Українок і братства ОУН-УПА в м. Володимир-Волинський — збирачка пожертв на церкву Кобзаря.

16 лютого 2004 року мною була здана перша пожертва на церкву — 300 грн. на рахунок № 1002113 банку “Аваль” у м. Володимир-Волинський і переказана на рахунок № 26045200145101 на побудову Тарасової церкви.

Якщо можна, будь ласка, надрукуйте імена жертводавців.

ЧЛЕНИ БРАТСТВА ОУН-УПА І
СОЮЗУ УКРАЇНОК:

Андрушкова Л. П.	10,00
Бабік М. Г.	10,00
Білик Є. Г.	10,00
Бліндер О. А.	10,00
Гирич Ф. В.	10,00
Глова О. К.	10,00
Дасюк Є. А.	5,00

Насадюк В. С., м. Тернопіль	20,00
Нечупаєва Д. Д., м. Коломия	10,00
Обласний аптечний склад ч/з Шемечко Г. О., м. Львів	96,93
Оношко Н. М.	100,00
Ордовська Г. М., м. Київ	100,00
Очеретько І. І., м. Токмак Запорізької обл.	15,00
Пахльовська Оксана, м. Київ	100,00
Перепеченко С. К., м. Донецьк (1-й внесок)	30,00
Перепеченко С. К., м. Донецьк (2-й внесок)	50,00
Петров Ф. В., м. Бровари	10,00
Петрова Н. А., м. Бровари	5,00
Піпаш-Косівський В., м. Рахів	20,00
Працьовита Н. Т., м. Львів	5,00
Сахарнадський І. А, с. Микуличин Івано-Франківської обл.	20,00
Свентицький В. Ч., м. Київ	20,00
Семигинівська О. Г., м. Ходорів Львівської обл.	10,00
Семигинівський Р. Є., м. Ходорів Львівської обл.	40,00
Ситник Н. Г., с. Пологи Сумської обл.	24,00
Снітківська ЗОШ І—ІІІ ст., с. Снітків Вінницької обл.	120,00
Сомбоська І. Н., м. Чернівці	29,00
Спаська школа І-ІІ ст. (через Нікорович)	150,00
Струсівська аматорська заслужена капела бандуристів “Кобзар”, м. Тернопіль	168,00
Ткаченко К. С., м. Львів	50,00
Удод В. О., м. Суми	50,00
Учні 9-Б класу ЗОШ І—ІІІ ст., с. Ланівці Тернопільської обл. (через Ткачук)	30,00
Фенчик Н. М., смт. Сокаль Львівської обл.	200,00
Чмиль А. В.	74,00
Чорна Л. М., м. Івано-Франківськ	10,00
Школа № 5 (через Лейник)	265,67
Школа-інтернат, с. Заліщики Тернопільської обл.	90,00
Шульгад Р., м. Київ	100,00
Шумивода К. О., м. Київ	5,00
Шумивода М. М., с. Попінка Полонського р-ну	20,00
Хмельницької обл.	20,00
Шумивода М. О., м. Київ	5,00

Детюк М. М.	10,00
Дзісь Є. П.	10,00
Заєць Ф. С.	20,00
Зайцева М. О.	15,00
Комарницька С. В.	10,00
Комашко М. С.	5,00
Кригер Л. Н.	10,00
Кузьмир Я. С.	10,00
Напора М. М.	10,00
Паньків М. С.	60,00
Прокопищак Т. Я.	10,00
Рижевський М. І.	10,00
Тимчишин М. І.	10,00
Тимчишина Л. Х.	10,00
Харо Г. Т.	10,00
Черенюк В. О.	5,00
Шворак М. Л.	20,00

Усього 300,00

Ми підтримуємо вашу патріотичну благородну ідею увічнення пам'яті Тараса Шевченка, якого ми любимо й шануємо, з творами якого ми живемо та боремося за нашу незалежність. Ми й надалі будемо продовжувати збір пожертв на церкву.

З повагою —
Марія БАБІК

ВИШИВАЄМО КОРОГВИ

Вельмишановні члени Оргкомітету з питань спорудження церкви Тараса, звертаються до вас членкині Союзу Українок Волині. Союзники одразу приєдналися до збору коштів на цю велику, святую справу, на побудову храму “Тарасова церква”. Провели благодійний концерт на побудову храму “Тарасова церква”. Зібрали три тисячі двісті сімдесят гривень і відправили на р/р 26045200145101 у Подільській філії АКБ “Київ”, МФО 320401; 500 грн. відіслали союзники з м. Горохів Волинської обл.

Ми б дуже хотіли, щоб ви, шановні члени оргкомітету, відзначили це в газеті “Слово Просвіти”. Висилаємо вам квитанції про перерахування коштів і вирізку з газети про благодійний вечір. І дуже б просили вас написати про нашу організацію хоча б декілька рядочків.

Додаємо списки жертводавців. З великою повагою до вас —

Голова Союзу Українок Волині
Любов ГАНЕЙЧУК

Р. S. Членкиня Союзу Українок вишиває для церкви корогви. Ми б дуже хотіли, щоб нас запросили на освячення будівництва церкви.

Артемова Н. І.	2,00
Байда Г. Й.	5,00
Бальбуза В.	3,00
Барбелюк Т.	10,00
Безденежних	5,00
Бенешук Г.	10,00
Білан В. І.	5,00
Білан М. І.	5,00
Білецька А.	30,00
Білецький Іван, м. Таллінн, Естонія	10 \$ США
Богомазик	7,00
Бондар В., народний депутат України	200,00
Бондарук Н.	10,00
Бурачок Г.	20,00
Вальчук М.	10,00
Вислоцька М.	20,00
Волосюк Л. П.	5,00
Ганейчук Л.	30,00
Григорська М.	5,00
Гринько З. С.	5,00
Драганюк Л.	10,00
Засядко Л.	5,00
Зінчук М.	20,00
Змій О.	50,00
Іваницький В.	4,00
Казнадей Ю.	20,00
Кленарська Г.	5,00
Ковальчук А.	5,00
Ковальчук М.	10,00

Колодяжна Г.	10,00
Кордунова С.	10,00
Короляк Г. М.	5,00
Короляк І. С.	5,00
Крась І.	10,00
Кривицький А., міський голова	200,00
Линник М.	50,00
Ліборська Л.	10,00
Лучук М.	10,00
Лучук Н.	20,00
Лучук Олександр	20,00
Лучук Олена	10,00
Лучук Ольга	10,00
Ляшук З.	2,00

Масютко Г., пенсіонерка	150,00
Мацюк П.	5,00
Модка С.	10,00
Назарук Л.	50,00
Новосад М., пенсіонерка	150,00
Онуфрійчук М.	5,00
Остапюк М.	10,00
Ошець Дмитро	7,00
Павлюк Л.	10,00
Петрич Н.	10,00
Поліщук М. О.	10,00
Пригорська М.	5,00
Пригорська О.	10,00
Протас Л.	2,00
Раєвич Т.	10,00
Рябко В.	10,00

Свято-Троїцький собор (Владика Волинський і Луцький — Яків)	1000,00
Севастополько Н. І.	5,00
Серветник	10,00
Симонович Є.	20,00
Симонович С.	10,00
Сім'я Стадницьких	20,00
Стрільчук Г. В.	5,00
Стрільчук Л.	60,00
Супрунець М.	40,00
Тараненко Л.	10,00
Токарук Л.	10,00
Толочко Т., пенсіонерка	100,00
Туровська Н.	5,00
Федотова О.	2,00
Филимонюк Ю.	4,00
Харитоник М.	10,00
Хоменко Н.	5,00

Черкавська М., пенсіонерка	100,00
Чернюк Т.	10,00
Шаварова К.	30,00
Шанюкевич Л.	10,00
Шафета Г.	5,00
Швейдак Є.	4,00
Шевчук М.	20,00
Шибя Б.	20,00
Шумілко Л.	10,00
Шумілко О.	5,00
Ярош О.	10,00

ДРУГИЙ ВНЕСОК

Червоноградський осередок Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка вислав пожертви на Кобзареву церкву в сумі 610 грн. 12.02.2004 року, а саме:

Гулик Іван	10,00
Зелик Володимир, СПВУ	123,00
Ржечак Людмила	10,00
Сенчина Галина	20,00
Музика Ігор	10,00
Урус Григорій	100,00
Івашків Василь, УГКЦ с. Гоголів	52,00

Червоноградський

хлібозавод	100,00
Шахта № 3 “ВМ”	30,00
Ялина Петро, ТзОВ “Пульсар”	165,00

Це наш другий внесок на побудову Кобзареві церкви (перший — 660 грн.)! З повагою —

В. БЕРЕЗОВСЬКИЙ,
скарбник Червоноградського осередку ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Добровільні пожертви
“На Кобзареву Церкву”:
МБФ “Українська Родина”
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії АКБ “Київ”,
МФО 320401 ЗКПО 21709106

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 262 648 грн. 86 коп.



«ПОГЛЯНЬМО, НА ЗУБАХ ЯКИЙ ТИ БУДЕШ СТРАВНИЙ!»



Про відому нехть (якщо не відразу) росіян щодо вивчення української мови — годі повторюватися. Проте зрозуміло є добра воля українців, котрі намагаються піти назустріч невпевненим російськомовним і наблизити до них українську лексику через переклади популярних творів відомих російських авторів.

Дуже вдалим прикладом цієї особливої просвітницької роботи слід, на мій погляд, вва-

жати двомовну збірку «Басни... — Байки дідуся Крилова» в українському перекладі Анатолія Присяжнюка, що вийшла у видавництві «Сталь».

Ім'я цього автора відоме нашим читачам із публікації «Мое ясновидіння таке звичайне...» («СП» № 30 від 23—29 липня 2003 р.)

Серед його численних захоплень чи не найважливішими є переклади творів відомих російських авторів українською мовою.

Як зазначає автор в анотації до вказаної збірки (яка вміщує 76 байок Івана Крилова в оригіналі та українському перекладі), під час її підготовки використано правопис Всеукраїнської Академії наук 1928 року, українську лексику XIX століття (часу творчості байкаря), усталену сучасну літературну вимову, норми наголосу і властиві українській мові фразові інтонації. Переклад також відтворює — що дуже важливо — стиль першотвору (ритміку, розмір, рими).

Намагаючись чітко відтворити російський першотвір засобами рідної української мови, перекладач і не збирався бути суперником байкаря, а тому зрікся власної індивідуальності, свого особистого поетичного стилю у віршванні. Йому вдалося подати І. Крилова читачеві з максимальним збереженням автентичності.

Анатолію Присяжнюкові удалося «єдиним пострілом убити двох зайців»: доповнити фонд українських перекладів ще однією вдалою збіркою і водночас переконливо продемонструвати величезні можливості й багатство української мови.

Кажуть, усе пізнається у порівнянні. Гадаю, що збірка байок у двомовному варіанті зацікавить не лише філологів, а й кожную культурну людину. Адже перекладач відновив і викорис-

ПЕРЕКЛАДИ

тав безпідставно занедбані слова з народнорозмовної мови і фольклору, мелодику оригіналу, врахував найцінніші знахідки з існуючих перекладів чи переспівів І. Крилова у працях П. Білецького-Носенка, Левка Боровиковського, Михайла Старицького, Бориса Грінченка та ін.

Збірка розрахована на широке коло читачів, у першу чергу — російськомовних. Вона допоможе їм збагатити український фонд слововживання (у словах жирним шрифтом виділено наголоси).

Окрім перекладу, А. Присяжнюк своєрідно спроектував і зверстав книжку, розмістивши на форзаці і внутрішніх сторонах обкладинки вислови з байок, що стали вже крилатими в російській мові, а віднині існуватимуть у їх українському відтворенні.

*Спіймала Кішка Солов'я,
В сердегу кігті запустила,
Й ласкаво так його здавши, говорила:
«Душа моя! Солов'єня!»
Я чую, за пісні тебе усюди славлять...
Не будь, мій друже, впертим;
ну, чого тремтиш?
Не бійсь: тебе я зовсім не волю з'їсти...
Ні, бачу, що ти в світі зовсім
геть не вправний...
Погляньмо, на зубах який
ти будеш стравний!..»*

Анатолій Присяжнюк вважає себе перекладачем-аматором. Його кредо: переклад має, насамперед, обстоювати рідне слово, а отже, — свою націю.

Євген ГОЛИБАРД

НОВЕ ВИДАННЯ



СЕБЕ ПІЗНАТИ І ВДОСКОНАЛИТИ

Олексій БРАТКО-КУТИНСЬКИЙ — киянин, учений-психолог, автор багатьох статей та кількох монографій — «Психіка і кібернетика», «Інформація і психіка», «Що керує зорями?», «Нащадки святої трійці» та книги «Феномен України», котра вийшла у світ 1996 року у видавництві «Вечірній Київ» уже після смерті автора.

О. Братко-Кутинський рано пішов із життя, але залишив по собі значний творчий доробок, зокрема ряд іще не надрукованих праць. До них належала і робота «Як удосконалити свою психіку», яка врешті вийшла наприкінці 2003 року у видавництві «Артек».

Основна мета твору — ознайомлення читачів із досягненнями світової думки і практики в справі розвитку та вдосконалення психіки.

Робота ця актуальна для нинішнього часу, коли члени українського суспільства поділені між собою на численні, часом суперечливі прошарки — суперечливі не лише за рівнем достатку, а й за напрямками пошуків своєї національно-духовної totoжності та сенсу людського існування. Значна частина ще донедавна атеїстичних громадян України, шукаючи прихистку в Бога, не розібравшись, із чим і ким має справу, підпадає часом під зомбуруючий вплив «проповідників», далеких від освячення у Святому Духові.

О. Братко-Кутинський не агітує і не намагається в чомусь переконати читача — він лише пояснює феномен людської психіки як системи, що визначає характер людини, її поведінку і розвиток. Автор не лише розкриває функцію та структуру психіки, але й подає методики її вдосконалення та розширення зв'язків із психічними проявами Всесвіту через призму найвідоміших релігій та філософських учень.

У восьми розділах книги подається цікава інформація про світоглядні основи та практичні особливості методик самовдосконалення і психотренінгу в буддизмі, даосизмі, карате, дзені, йогоа, ламаїзмі, тантризмі, ведантизмі, магії, алхімії, головних теїстичних релігіях — християнстві, юдаїзмі, ісламі.

Викладені в роботі положення розширюють психологію новими оригінальними поняттями і термінологією, подають відомості про нетрадиційні шляхи вдосконалення психіки, збагачують наше світобачення конкретним аналізом зв'язку науки і релігії як двох нерозривно пов'язаних сторін чи фаз одного й того ж основного акту пізнання.

У своїй рецензії на книгу «Як удосконалити свою психіку» кандидат психологічних наук Валерія Андрієвська зазначає, що ця книга «може допомогти всім тим, хто стоїть перед вибором шляху самовдосконалення, убереже їх від псевдомістиків та псевдоокультистів, дозволить із більшим розумінням поставитись як до визначення власного шляху, так і до соціального аспекту трансформації психіки».

Це книга для тих, хто хоче бути незалежним від згубних впливів психошахраїв та бажає жити у згоді з власною совістю та з дуже непростим оточенням у нинішньому складному світі.

Роман ЗАПОЛЬСЬКИЙ

КИЇВСЬКИЙ ЛИЦАР З ОФОРТА ДЮРЕРА

*«Торе народів, якщо
рабство не змінило його
природи, — такий народ
і створено, щоб він
був рабом».*

Петро ЧАДАЄВ

Сьогоднішній український світ, світ, що збувся у повноті несвободи, в якому, за Достоевським, «уже немає куди піти» (попри мерехтіння рекламних оголошень про подорожі), конче потребує свого осмислення.

«Екзистенційний прагматик», передчасно померлий минулого року сорокарічним — киянин Олександр Шумилов, економіст, в останній час викладач НаУКМА, у виданому збірнику статей та творів «Містичний ключ до України», який за жанром можна визначити як «романтичну політологію», науковою мовою, з елементами позитивного утопізму, руйнує застарілі пласти наших ідеологічних архетипів, які заступають майбутнє.

Автор звертає увагу на небезпечні тенденції поширення в суспільстві духу некрофільї в яскравому рекламному обрамленні на тлі посилення пропаганди ідеології некрофілізму постіндустріальної доби, а відтак свідомо провокованої гострої кризи національної «самоідентичності».

В часи перемагаючого повзучого позитивізму, коли вважаються дійсними лише описові видимі форми світу, коли найпоживніша духовна їжа чи будь-який плідний колективістський (або вже й індивідуальний!) глибинний міф «демократичною» процедурою негайно редукується, оголошується «історією» та «критикою» і перетравлюється маскультом, табloidною псевдокультурою.

І все це на обтяжливому тлі вчасно не подоланого «посткомунізму» та виродженого кримінально-олігархічного «неокомунізму», який зливається з ринковим фундаменталізмом, диктатурою ляльки Барбі та Гаррі Поттера. Можна не погоджуватися з Пруденом, що «будь-яка власність — злочинна», однак і тут питання залишається відкритим — особливо за наших умов.

Звідки в народі це невміння й небажання боронити свої права, звідки ця хворобливо-рабська безвідповідальність? — зауважує Олександр Шумилов. — Ні, панове комуністи, ніколи в природі не існувало вашого радянського народовладдя. Так поводитися народ не після золотой ери народовладдя, а після жакливого деспотичного полону. І той народ, який ми маємо зараз у посткомуністичній Україні, народ, за який серце болить, а розум не приймає, — це цілковито ваш витвір. Це ж хто так «виховав» людей, що вони замість того, щоб

організовано боронитися й легітимно протестувати проти цинічного над ними глумління, масово приймають накинута їм «тіньові» правила економічного життя, «обмазуються» і, як наслідок, мовчать, розбещуються самі й розбещують своїх дітей, сотнями тисяч ідуть у трастові лихварі, пошиваються в дурні, зачитуються паскудними «жовтими листками», глушать горілку і байдужіють до самих себе. Хто так «виховав» людей, що ми не поважаємо самих себе й ближнього свого, не поважаємо життя, не поважаємо смерті, не поважаємо порядку, нищимо природу, не можемо збагнути найочевиднішого — власних національних інтересів. Ні янки, ні європейський капітал, ні Кравчук, ні Кучма їх так виховати не змогли б, якби й хотіли, — за браком часу. Тим більше, що наведені симптоми були вже й п'ять, і сім років тому».



На цьому ж несприятливому тлі, може, на іншому рівні, теоретично непомітному для загалу, на думку автора книги, відбувається формоване заперечення ідеології відкидання «шкідливої метафізики», отже, взагалі вартісно-смыслового виміру життя. Тому вже наближаємося до духовного моменту, коли для компроматації симфонічної музики її «крутять» через гучномовні на вокзалах західних міст, нібито лише для того, щоб розігнати бомбів; так український олігарх виставляє картину, на якій зображений Штірліц із мавпочкою-леніном на плечі.

А яка ж дальша перспектива? Царство цілковитої порожнечі. Перетворення спільнот на бронуївський рух «одноклітинних різнокольорових амєб», розтиражованих апокаліптичних маленьких прямиків-коників...

ПАМ'ЯТЬ

Ніби лицар із відомої гравюри Дюрера (його оточують діявол і смерть), Олександр «фехтує» з нібито стихійними процесами глобалізації та «десакралізації». Робить це на фахово-науковому рівні з позицій українського модернізованого традиціоналізму, з трохи несподіваним для науковця езотеричним відтінком, де християнські вартості та повага до Церкви тактовно доповнюються ідеями правого «Нью ейдж» в українському переосмисленні.

«Цивілізація смерті», згідно з визначенням папи Івана Павла II, «світ мамони», задуми світової олігархічної верхівки, будівничих «глобуса Люцифера», руйнування національних держав, і, насамперед, людської особистості, досягаються через ерозію, розмивання смислів. Це, передусім, руйнування часом просторового суб'єктивного захисного континууму за рахунок експансії Інтернету, мобільних телефонів, радіо. Така агресія забезпечує формування порожньої «людини без властивостей» на всіх рівнях громадянських і державних спільнот. «Облудні сенсологічні матриці глобалізації» прагнуть діяти ефективно, «просуваючи» культуру «ваалізму». Криза смислів — це коли дерева за вікном здаються великими чорними мертвими віниками.

Нові смисли можуть виникати де і як завгодно, твердив Бахтін. Вони живуть у щілинах між словами й речами... Ось тарган пробіг по столу діагонально — і то вже потенційний новий смисл (приблизно так говорив Бахтін). Смисли — це буттєві інтенції, в світлі яких ми бачимо і розуміємо світ. Все це поважні, серйозні речі, які мають відношення до проблематики книги.

Українська криза — гостра форма моральної хвороби, де є і суд, зокрема суд історії. Проте цей стан дає й надію на друге народження.

«Драма поточного політичного моменту полягає в тому, — робить висновок Олександр Шумилов, — що й ми — українці, з одного боку, і кучмократи з олігархами, з другого боку, вважаємо себе повноправними господарями цієї благодатної землі. Тільки ми — за природним правом, а вони — за правом грубої сили і сили грошей. Наше право — духовне й історичне, їхнє ж право — сатанинське. В Євангельських текстах про це сказано недвозначно» (Стаття 2001 року, рівно за рік до смерті).

...Інвективи висловлено, всі слова промовлено. Олександр Шумилов залишив нам несподівану, глибоку і трохи загадкову книгу, дарма що накладом лише 700 примірників. Але це вже — «український синдром».

Юрій ВІВТАШ



ЗДАЄМО ПЛАЦДАРМ ЗА ПЛАЦДАРМОМ...

Десяти років виявилося замало, щоб у країні з потужними стартовими можливостями створити цивілізовані умови переходу до ринку й забезпечити людям пристойний рівень життя.

Цих же років цілком вистачило, щоб розграбувати все те багатство, щоб із казнокрадів, “тіньовиків”, прихвизаторів постали мільйонери. І наша країна опинилася серед перших у світі за організованою злочинністю, мафіозні злочини, корупціонери перетворилися на олігархів, тобто, прибрали до своїх рук майже всю владу.

Дуже швидко урядовці, депутати, чини з держадміністрації різних рівнів, держапарат подбали про себе, шановних: спеціальні пільги й привілеї, винагороди (в той час, як людям місяцями не виплачувалася заробітна плата, навіть шахтарям і вчителям), про солідні пенсії, не забувши занести й партійно-комсомольську службу до своїх “трудох” біографій, про квартири і дачі тощо. А для підвищення мінімального рівня зарплат і пенсій, для проведення справедливої пенсійної реформи — знову-таки дванадцяти років мало?

Зате після грабіжницького для України розподілу Чорноморського флоту, передачі (чи не навечно?) північним сусідам основних баз на Чорному морі (нібито в оренду), Росія за ті ж роки значно употужнює свій (один із кількох!) флотів, а українські морські сили в країні з власним кораблебудуванням геть утрачають бойовий потенціал. І російським шовіністам-екстремістам у Криму вже немає потреби виходити на мітинги з гаслами “Севастополь — русский город”, “Здесь — Россия”.

Як швидко правителі України віддали атомну зброю, але зовсім не подбали про майбутнє країни, про те, щоб цей незнаний у міжнародному досвіді акт “самороззброєння” отримав заслужений резонанс в усіх країнах (він був значно менший, ніж згодом негативний — від продажу “кольчуг”) та здобув необхідне матеріальне компенсування.

Все більше чути оту знайому з колишніх часів за своїм лексичним оформленням (“братні зв’язки”, “нерозривні узи”, “дружба”, “родичі”, “єдина історія і культура”, “спільне коріння”) риторику, тим менше гарантій щодо реального нашого національного інтересу і тим гостріше відчуття невідомої втрати важливих атрибутів нашої незалежності.

ЧАС ЗВОЛІКАНЬ І ВІДСТУПІВ

Особливо наочно химерний процес зволікання з тим, що сприяє розбудові й зміцненню держави помітно у справі розбудови демократичного, громадянського суспільства, справах ідеологічно-гуманітарних (мови, освіти, культури, історії), релігійних. Сьогодні ж на цьому полі бачимо не лише боязке й нерішуче зняття всіх кричущих спотворень та несправедливостей, що залишилися у спадок від імперсько-тоталітарного режиму, а й навіть відступ од здобутого на початку 90-х років.

У 1991—1992 рр. менш, ніж за два роки, у Києві згідно з законом про державність української мови та відповідно до національного складу населення столиці 123 середніх школи було переведено на українську мову навчання. І всіх дванадцяти років державної незалежності не вистачило, щоб здійснити подібні зміни в багатьох містах Східної, Південної та й Центральної України, і щоб освіта в усій державі стала справді національною. Забрало цих літ і для переходу на українську мову викладання численним вузам та середнім навчальним закладам. Це той самий нонсенс, який бачимо й чуємо, коли українські спортсмени-переможці, стоячи під жовтоблакитним прапором, своїм же вітчизняним кореспондентам-інтерв’юерам відповідають мовою суцільної держави.

Хіба ж не ганьба, що досі Верховна Рада України жодного скликання не спромоглася ухвалити демократичний і справедливий закон, що захищав би українську мову (а не закріплював панівне становище російської). Це мав би бути один із перших законів незалежної України!

Чи подумаймо про таке: якою має бути державна політика в Україні, щоб менш ніж

за десять, а то й п’ять, років призвести до занапашення української преси (кількість газет і журналів, переважно українськомовних, зменшилася за 90-ті роки на понад 6 тисяч видань — див. “Урок Української”. — 2000. — № 10), до зруйнування, порівняно навіть із радянськими часами, державного книговидання. Скільки десятиліть потрібно, щоб ухвалити закон (як, приміром, у Росії), який би чітко й прозоро захищав її (як мінімум — звільняв від ПДВ) і забезпечував пріоритет у своїй державі?

А з безвідповідальним схваленням (не в окремих пунктах, а всієї, як є, з положення, що зашкоджують розвитку державної мови!) парламентом, точніше, його комуно-олігархічною більшістю Європейської хартії меншинних мов ці загрози і взагалі звужують до краю правове поле української мови.

Скрізь, крім Західної України, бовваніють пам’ятники комуністичним верхово-

Віталій ДОНЧИК

ДЛЯ ЧОГО МАЛО, А ДЛЯ ЧОГО — ДОСТАТНЬО



ФОРМАТ ДЕМОКРАТІЇ — “FAST FOOD”

Образ України, принаймні політичної України, який Європа, світ намагаються синтезувати з різних її сучасних рис, ознак і значень, — це великою мірою “образ”, витворений сьогоднішніми владцями: і Президентом та його підручними по Адміністрації, і парламентом з його ручною для Адміністрації Президента більшістю, і виконавською владою з отим десятком прем’єрів, ще більшою кількістю віце-прем’єрів, міністрів-силовики і просто міністрів, їхніх заступників, численних голів місцевих адміністрацій і т. ін.

Звідси й усі оті химери та аномалії нашого “українського державного будівництва”. Звідси й отой “напівукраїнський”, “напівдемократичний” образ сучасної України.

Найприкметніша ознака тієї демократії, яку сповідує сучасна влада в Україні, — це

Мовилося стократ: 10—12 років для держави — дуже мало. В Україні це підтвердилося з усією наочністю. Тільки у вельми невтішний спосіб.

проголосити, а то й навіть законодавчо записати прийняті у світі демократичні принципи та стандарти, але... вихолощуючи суть, використовуючи їх для себе й під себе, “втільючи в життя” подекуди з точністю до навпаки, здійснюючи реформи, спрямовані не на справжнє реформування, а лише на закріплення захоплюваного для себе. Це — “демократія у форматі fast food” (О. Пахльовська).

Оглядаючись у початок нашої незалежності, я думаю: а чи могла вона бути інакшою. І відповідаю: так, могла! Навіть із огляду на отой напівукраїнський, напівкомпартийний менталітет усіх владних структур цих років. Для повноцінного розвитку державності повинно було бути всього лиш... менше компромісів і малоросійства. І в основі — національний підхід, національні відлік і виміри. Спочатку українські інтереси — потім усе інше.

І стосується це всіх. І обох президентів, і влади в цілому, і національної демократії. Втім, патріотичні, державницькі сили, які, перебуваючи за 12 років жодного разу при владі, з різних причин не змогли створити потужну національну опозицію зі зрозумілою для людей тактикою і стратегією, відчутним впливом у суспільстві. Не в останню чергу і через половинчатість своєї політичної позиції та поведінки: згадаймо дебатування в ній перед проголошенням незалежності; що перше — демократія чи незалежність. Згадаймо драматичне виважування рішення щодо КПУ та її злочинної діяльності, яке так виявилось надто толерантним.

У подальшому питанню про опозицію реально ж не перебувало в центрі уваги. Менше всього можна говорити тут про недалекоглядність чи відступництво національних демократів. Логіка постійно була такою: ми маємо підтримувати це, бо проти цього виступають комуністи (і навпаки). Послідовно заявляючи, що влада в Україні належить не демократам, а колишнім партократам, демократи в конкретній практиці ніби забували цей факт, то відряджаючи до неї своїх представників, то закріплюючи в президентському кріслі Л. Кучму (бо проти нього, мовляв, виступають комуністи).

ЛІДЕРА ТРЕБА ТВОРИТИ, ВЧИТИ, БЕРЕГТИ

Радикалізм — найменш популярне політичне поняття часу української незалежності. На початку 90-х ним відзначалися політ’язні, члени УГС, та й то різною мірою; схильність до нього закидали В’ячеславу Чорноволу.

ПРЕМ’ЄРА РУБРИКИ

Сьогоднішній найпомітніший політичний український лідер Віктор Ющенко концепційно, так би мовити, а може, й через властивості індивідуальної вдачі, намагався дотримуватися центристської лінії і тільки останнім часом почав скидати “білі рукавички”.

Тільки, на жаль, як і першому президентові Л. Кравчуку, національній демократії, патріотам, українській еліті можна закинути що завгодно, тільки не це. Тож і дожилися: Україна на державному рівні вшановує ювілей В. Шербицького, разом із Росією з помпою святкує 350-ліття Переяславської ради, відзначає ще якісь зовсім не славні і аж ніяк не наші дати.

А опозиція? Вона не мовчить. Але голос її не здобуває всенародного розголосу, перше, тому, що в неї немає для цього власних телеканалів та високотиражних газет. А, по-друге, вона часто припізнюється з ними, вона *відповідає*, а не *випереджує* кроки влади.

Д. Донцов писав: “Вони вірили в автوماتичний розвій подій, який без усяких зусиль doprowadить до здійснення їх ідеалів просто тому, що в той бік іде еволюція людськості”*. Тоді “згинуть наші воріженьки (самі собою), мов роса на сонці”... Вони... так вірили в поступ і еволюцію!” Сказано про інших, початку віку, народовців і просвітян, але типологія явища, суто українського, окреслено точно.

У нас є і надія, що лідер “Нашої України” Віктор Ющенко вигартується, підніметься, з популярного політичного лідера стане непохитним борцем, справжнім проводирем. Втім, такого Вашингтона народові треба не просто підтримувати й славити, а й творити, “ліпити”, вчити. І, як застерігає історія, зокрема й недавня, берегти.

ОШУКАВШИ НАРОД, НЕ ОБДУРИШ ІСТОРІЮ

У В. Леніна є нотатки “До питання про національність або про “автономізацію”, яку від 1922 р. понад тридцять літ не виймали з архіву. В ній засуджено великодержавницькі, шовіністичні прояви, слушно говориться про “свободу виходу із Союзу”, про “націю глобальну” і “нації глоблені”, про обов’язок інтернаціоналістів надати всім національним мовам такі ж права, як і російській. Показово: положення з цих нотаток вірні лєнінці не згадували (і не згадують!) у жодному партійному документі.

Сучасні ліві, систематично творячи образ поклоніння пам’ятнику своєму вождю і здіймаючи галас про “другу державну”, примусову “українізацію”, геть ігнорують “заповіті Ілліча” щодо національної мови і національної політики загалом.

Сьогодні всі розуміють: КПУ була утворена в Москві, відтоді й донині “вона підпорядкована московському штабові, а щодо антикапіталістичної риторики, то вона годиться тільки для обдурення виборців. І в Україні, і в Росії компартії міцно злилися з олігархічним кланом, хоча й здебільшого другого ешелону.

Комуністи вдають, що лають “кучмократів”, Президент зрідка докоряє їм за те, що розхитують човна, але обидві сторони так зворушливо єднаються з Президентом, так легко утворюють комуністично-олігархічну більшість, коли заходиться про їхні власні, кланові інтереси!

Можна ошукати український люд за наявності таких фальшивих поборників його прав, як комуністи.

Можна було ошукати еліту і, розводячись про державотворення, правити до “розбудови” держави без своєї мови й національного обличчя — неукраїнської України.

Але як ошукати історію? Адже починаючи від Хмельницького, Мазепи, Шевченка — скільки героїв йшли на тортури, самоспалення. Хіба це зникає? Духовне — нетлінне, дух нації не вмирає. Не мусить вмирати. Це — протиприродно. Це обертається для нації заблуканістю у дедалі глобалізованішому просторі і втраченим чи, точніше, вкраденим у неї часом.

*(Стаття подається
зі значними скороченнями)*

* Донцов Д. Туга за героїчним: Постаї та ідеї літературної України. — К.: Веселка. — 2003. — С. 22.